

Uchwała Nr 10/170/24/VI
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 6 marca 2024 roku

w sprawie raportu z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026.

Na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 2094 z późn. zm.), art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.), art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. 1939 z późn. zm.), a także na podstawie *Zasad finansowania programu oraz sposobu realizacji zadań* zawartych w *Warmińsko-Mazurskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026*, stanowiącym załącznik do Uchwały Nr XLI/604/22 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 sierpnia 2022 r. w sprawie uchwalenia „Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026”, uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się raport z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Raport został sporządzony w celu przedłożenia Sejmikowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Zarządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Marcin Kuchciński

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr 10/170/24/VI
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 6 marca 2024 r.

Raport z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
na lata 2022-2026

Olsztyn, 2024

Wykaz używanych skrótów.....	3
Wprowadzenie.....	4
Cel główny Programu: Wzmacnianie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim	5
Cel szczegółowy 1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki	5
Cel szczegółowy 2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych	20
Cel szczegółowy 3: Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom	30
Wnioski i rekomendacje wynikające z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026	33

Wykaz używanych skrótów

- CIS – Centrum Integracji Społecznej.
- ESPAD –Europejski Program Badań Ankiетowych w Szkołach.
- FASD – spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych.
- GKRPA – gminna komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.
- JWH080 – organiczny związek chemiczny, analgetyk i substancja psychoaktywna z grupy kannabinoidów.
- KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
- KCPU-G1 – sprawozdanie dotyczące działalności samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
- KIS – Klub Integracji Społecznej.
- NSP – nowe substancje psychoaktywne, w tym tzw. „dopalacze”.
- ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.
- SP SPZOZ – Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie.
- WOTUW – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.
- WSS-E – Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.
- 3-MMC, 4-MMC, 4-MC, 7-aminoklonazepan, alprazolam, benzoiloeckgonina, pregabina – substancje psychoaktywne, mefedron.

Wprowadzenie

Warmińsko-Mazurski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 realizowany jest na podstawie art. 4 pkt 1-4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku oraz art. 9 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r., zgodnie z którymi samorząd województwa realizuje zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w postaci wojewódzkiego programu, stanowiącego część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Przy planowaniu i podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii kierowano się głównym celem programu, jakim jest wzmacnianie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim.

Dzięki dobrej współpracy z instytucjami i placówkami z terenu województwa, takimi jak: samorządy gmin i powiatów, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie, Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie, organizacje pozarządowe, szpitale oraz inne placówki zajmujące się leczeniem uzależnień, możliwe było uzyskanie informacji i danych przydatnych w przygotowaniu niniejszego raportu. Realizacja zadań Programu jest finansowana w sposób ciągły, ze środków pochodzących z opłat pobieranych za wydawanie przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W 2023 roku w budżecie województwa na realizację Programu zabezpieczone były środki finansowe, których wykorzystanie zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 1. Środki finansowe wydatkowane w latach 2021-2023 na realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie warmińsko-mazurskim – przez samorząd województwa oraz samorządy gminne

Rok	Wysokość środków finansowych uzyskanych przez samorząd województwa oraz samorządy gminne z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	Wysokość środków wydatkowanych przez samorząd województwa	Wysokość środków wykorzystanych przez gminy na realizację programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii
2021	36 116 329 zł	777 472 zł	37 151 221 zł*
2022	34 080 910 zł	554 832 zł	35 377 091 zł

2023	50 023 119 zł	1 151 906 zł	47 504 310 zł
------	---------------	--------------	---------------

Źródło: Dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie oraz Regionalnej Izby Obrachunkowej w Olsztynie.

* Wysokość środków wykorzystanych przez gminy na realizację programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii może przewyższać wysokość środków finansowych uzyskanych przez samorząd województwa oraz samorządy gminne z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, ponieważ gminy mogą korzystać z dodatkowych źródeł finansowych, np. środki pochodzące z opłat za zezwolenie na obrót hurtowy napojami alkoholowymi w opakowaniach jednostkowych nieprzekraczających 300 ml (tzw. „małpkowe”).

Cel główny Programu: Wzmacnianie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim

Cel szczegółowy 1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki

- 1.1. Wspieranie realizacji programów profilaktycznych z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej oraz wskazującej, w tym programów zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

Profilaktyka uniwersalna ma na celu przeciwdziałanie pierwszym próbom podejmowania zachowań ryzykownych lub opóźnienie inicjacji. Działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej realizowane są przede wszystkim przez nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych. Programy z zakresu profilaktyki selektywnej adresowane są do grup szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych w związku z uwarunkowaniami biologicznymi, psychologicznymi czy społecznymi. Natomiast programy z zakresu profilaktyki wskazującej kierowane są do uczniów, u których zaobserwowano już pierwsze symptomy zaburzeń w związku z sięganiem po substancje psychoaktywne, np. nastolatki upijające się w weekendy.

W 2023 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przekazał łącznie 40 tys. zł na dofinansowanie dwóch programów zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, realizowanych przez Fundację Centrum Działań Profilaktycznych:

1. „Rekomendowany Program Domowi Detektywi „Jaś i Małgosia na tropie” – zadanie miało na celu przygotowanie nauczycieli do realizacji programu rekomendowanego, nakierowanego na zapobieganie picia alkoholu przez 10-12 latków poprzez ustalanie rodzinnych zasad dotyczących alkoholu, rozmowy na temat alkoholu pomiędzy rodzicami i ich dorastającymi dziećmi, a także poprzez wzmacnianie innych czynników chroniących takich jak: umiejętność odmawiania w sytuacji presji skłaniającej do picia alkoholu, normy rówieśnicze

przeciwnie picie oraz odpowiednia do wieku wiedza na temat alkoholu. W ramach zadania przygotowano do realizacji programu 100 nauczycieli szkół podstawowych, w szczególności pedagogów oraz wychowawców klas.

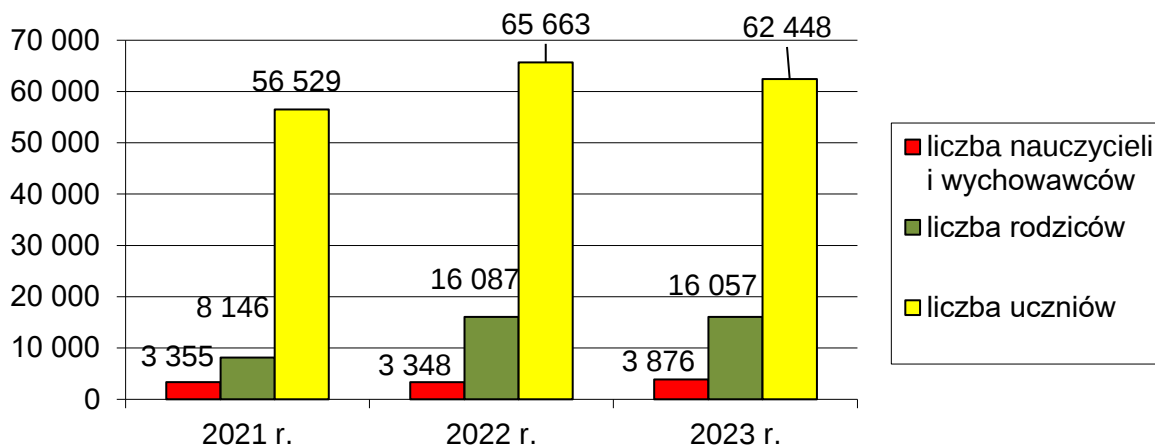
2. „Przeciwdziałanie narkomanii. Program Profilaktyczny Szkolna Interwencja Profilaktyczna” – zadanie miało na celu przygotowanie nauczycieli oraz członków rad pedagogicznych do realizacji programu rekomendowanego, nakierowanego na ograniczenie wśród uczniów używania substancji psychoaktywnych (nikotyny, alkoholu, narkotyków, NSP) oraz podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie wczesnego diagnozowania i sprawnego reagowania na zachowania ryzykowne uczniów. W ramach zadania przygotowano do realizacji programu 311 nauczycieli oraz członków rad pedagogicznych.

Dofinansowano również dwa programy profilaktyczne na łączną kwotę 40 tys. zł, spoza systemu rekomendacji:

1. „Programy profilaktyczne – kluczem do zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży” –Stowarzyszenie „Wychowanie dla Przyszłości”. Zadanie miało na celu długofalowe niwelowanie skutków pandemii i działanie na rzecz bezpieczeństwa oraz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży poprzez realizację innowacyjnych programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych nie tylko do młodych ludzi, ale także ich rodziców oraz nauczycieli. W programie udział wzięły 84 osoby.
2. „W drodze do siebie – program warsztatów z zakresu profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych i zachowań ryzykownych dla osób dorosłych” – Fundacja Alternatywnej Edukacji „ALE”. Zadanie miało na celu podniesienie kompetencji adaptacyjnych do skuteczniejszego radzenia sobie z czynnikami ryzyka sprzyjających uzależnieniom wśród młodych dorosłych. W programie udział wzięły 104 osoby.

W celu dogłębnej analizy działań z zakresu profilaktyki w gminach, w ankiecie dotyczącej realizacji w gminach zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy zawarto pytania dotyczące uczestników programów profilaktycznych. W 2023 roku łącznie skorzystało z nich 82 381 osób (dane z 76 gmin). Liczba uczniów oraz rodziców uczestniczących w realizacji szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych wzrosła w 2022 roku w porównaniu do roku 2021 (liczba uczniów – wzrost o 9 134 osoby; liczba rodziców – wzrost o 7 941 osób). Liczba nauczycieli i wychowawców zaangażowanych w profilaktykę pozostała na zbliżonym poziomie. Dane za 2023 r. otrzymano od 76/116 gmin – będą zaktualizowane. Dane dotyczące liczby uczestników szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023 obrazuje wykres poniżej.

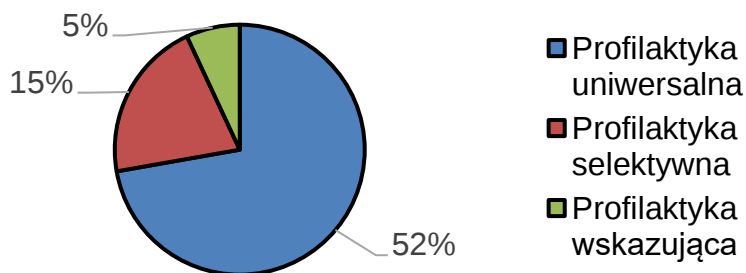
Wykres 1. Uczestnicy szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1.

Realizatorzy programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim (wykres 2) realizują głównie programy skupiające się na profilaktyce uniwersalnej (52%) . Dużo rzadziej korzystają z programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej – zarówno rekomendowanych, jak i również autorskich, spoza systemu rekomendacji.

Wykres 2. Odsetek gmin realizujących programy profilaktyczne na trzech poziomach profilaktyki w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie ankiet przekazywanych przez samorządy gminne*.

*dane uzyskano od 76/116 gmin – będą aktualizowane na bieżąco.

Podczas szkoleń, narad i konferencji organizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, a także podczas spotkań zespołów roboczych, zapraszani prelegenci i goście (głównie profilaktycy uzależnień) podkreślali wagę realizacji programów rekomendowanych, które dzięki ewaluacji i specjalistycznym szkoleniom dla realizatorów przynoszą wymierne rezultaty w profilaktyce uzależnień. Opisy programów umieszczono w bazie programów na stronie internetowej: www.programyrekomendowane.pl.

Wskaźnik dotyczący liczby gmin w województwie, które w danym roku realizowały co najmniej 1 program rekomendowany znajduje się w sprawozdaniu KCPU-G1. Sprawozdanie za rok 2023 opublikowane zostanie jesienią 2024 roku. Dane za 2023 rok są również zbierane przez ROPS bezpośrednio od gmin – zebrano 76 wypełnionych ankiet (ze 116).

40% gmin województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 roku realizowało przynajmniej jeden program rekomendowany. Z ankiet dotyczących realizacji w gminach w 2023 roku zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim najczęściej realizowanymi przez gminy programami rekomendowanymi były:

1. Przyjaciele Zippiego – program z zakresu ochrony zdrowia;
2. Spójrz inaczej – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
3. Program Domowych Detektywów – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
4. Debata – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
5. Unplugged – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
6. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
7. Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej – program z zakresu ochrony zdrowia oraz profilaktyki uniwersalnej.

W celu poznania potrzeb samorządów gminnych w obszarze profilaktyki uzależnień behawioralnych przeprowadzono ankietę stanowiącą uzupełnienie informacji przekazywanych do ROPS przez samorządy lokalne w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Głównym celem ankiety było uzyskanie wiedzy na temat działań podejmowanych w gminach naszego województwa w zakresie uzależnień behawioralnych, a wyniki posłużyły do znalezienia rozwiązań i przygotowania się do pomocy samorządom lokalnym w rozszerzaniu prowadzonych działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień o uzależnienia behawioralne. Jednym z elementów współpracy w tym zakresie było zorganizowanie wojewódzkiej konferencji pn. „E-uzależnienia – wyzwania dla współczesnej rodziny”, którą opisano w Tabeli 9. Ankietę wypełniły 94 gminy z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (81%), tj.: 12 gmin miejskich, 30 miejsko-wiejskie oraz 52 gminy wiejskie.

Ze sprawozdań z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii wynika, iż w większości jednostek funkcjonariusze organizowali spotkania oraz realizowali programy informacyjno-edukacyjne.

„Zanim będzie za późno” to program skierowany do rodziców uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Realizowany jest na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie oraz Kuratorium Oświaty w Olsztynie, przy współpracy z Wojewódzką

Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie, komendami powiatowymi oraz miejskimi policji, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz mediami lokalnymi.

W 2023 roku zrealizowano 51 spotkań, w których uczestniczyło ponad 2 370 rodziców i opiekunów uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Podczas spotkań policjanci wspólnie z pracownikami wojewódzkiej/powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych mówili o konsekwencjach zdrowotnych oraz prawnych związanych z zażywaniem środków odurzających. Informowali też o możliwościach rozpoznawania symptomów zażywania narkotyków i NSP przez młodzież oraz przekazywali wiedzę na temat form i miejsc uzyskania pomocy w przypadku pojawienia się problemu związanego z narkotykami.

- 1.2. Edukacja zdrowotna poprzez wspieranie kampanii i akcji krajowych oraz lokalnych, dotyczących, m.in. nowych zjawisk z zakresu uzależnień, badań i dobrych praktyk.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2023 roku dofinansował kampanię medialną realizowaną przez Fundację Mazurymedia „ABC alkozagrożeń”, której celem było podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń płynących z jazdy pod wpływem alkoholu. Na realizację zadania przekazano 19 800 zł.

Odbiorcami kampanii byli mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego – spot informacyjno-edukacyjny (audiowizualny) odtworzyło 102 388 osób.

Samorządy gminne również bardzo czynnie włączają się w realizację kampanii nie tylko lokalnych, ale także ogólnokrajowych.

W tabeli poniżej przedstawiono najczęściej podejmowane przedsięwzięcia oraz łączną liczbę uczestników wszystkich kampanii zrealizowanych lokalnie w latach 2021-2023.

Tabela 2. Realizacja kampanii i akcji lokalnych oraz krajowych w samorządach gminnych w latach 2021-2023

Rok	Przykładowe kampanie i akcje lokalne oraz krajowe (najczęściej realizowane)	Liczba uczestników wszystkich kampanii i akcji w danym roku
2021	- Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł” - Kampania „Postaw na rodzinę” - Kampania „Przeciw pijanym kierowcom” - Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci” - Kampania „DepresJA?”	- dzieci i młodzież: 15 627 osób - rodzice i opiekunowie: 7 325 osób - nauczyciele: 862 osoby - seniorzy: 90 osób - kierowcy: 340 osób - sprzedawcy alkoholu: 44 osoby - mieszkańcy gminy: 4 732
2022	- Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł” - Kampania „Postaw na rodzinę” - Kampania „Odpowiedzialny kierowca” - Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci”	- dzieci i młodzież: 16 850 osób - rodzice i opiekunowie: 5 349 osób - nauczyciele: 918 osób - seniorzy: 94 osoby - kierowcy: 790 osób

	- Kampania „Rodzina na tak”	- sprzedawcy alkoholu: 33 osoby - mieszkańcy gminy: 4 450 osób
2023	- Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł” - Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci” - Kampania „W ciąży bez alkoholu” - Kampania „Dzień Bezpiecznego Internetu” - Kampania „Rodzina na tak”	- dzieci i młodzież: 15 889 osób - rodzice i opiekunowie: 5 189 osób - nauczyciele: 1 782 osoby - kobiety w ciąży: 310 kobiet - seniorzy: 50 osób - pielęgniarki POZ: 34 osoby - mieszkańcy gminy: 31 018 osób

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie ankiet przekazywanych przez samorządy gminne.

Oprócz kampanii zakładających pogłębienie wiedzy na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych, w gminach realizowano również akcje adresowane do całych rodzin, mające na celu zwrócenie uwagi na problemy związane z różnymi zaburzeniami zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych (uzależnienia behawioralne, depresja itp.). Kampanie prowadzone lokalnie oraz te ogólnokrajowe, w realizację których włączały się gminy, prowadzone były na podstawie regularnie przeprowadzanych diagnoz i badań.

W 2023 roku w 37 gminach podejmowano działania polegające na identyfikowaniu problemów społecznych związanych z uzależnieniami i innymi zaburzeniami zdrowia psychicznego.

1.3. Monitorowanie stanu epidemiologicznego w zakresie używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz sytuacji związanej z dostępnością do alkoholu.

W celu zabezpieczenia kompleksowych świadczeń zdrowotnych z zakresu leczenia uzależnień dla mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, jako jeden z głównych celów na kolejne lata, przyjęto poprawę zdrowia psychicznego mieszkańców i redukcję szkodliwych skutków uzależnień, głównie poprzez poprawę modelu opieki ambulatoryjnej, dziennej i środowiskowej.

Placówki leczenia uzależnień, działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, świadczą następujące rodzaje usług:

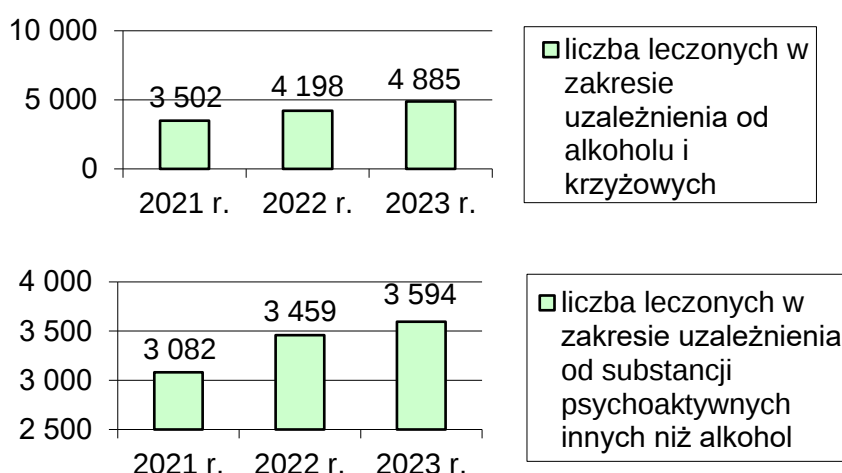
1. leczenie chorych na oddziałach ogólnopsychiatrycznych, odwykowych i detoksykacji;
2. leczenie chorych na oddziałach dziennych leczenia uzależnień;
3. leczenie ambulatoryjne w przychodniach/poradniach leczenia uzależnień.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na dzień 31 grudnia 2023 r. opiekę stacjonarną w zakresie leczenia uzależnienia od alkoholu świadczyło 10 podmiotów, w tym: 7 szpitali psychiatrycznych i ośrodków leczenia uzależnień oraz 3 szpitale ogólne, posiadające w strukturze oddziały leczenia uzależnień/wydzielone przedsiębiorstwa w zakresie leczenia uzależnień. Tyle samo podmiotów zapewniało

pacjentom opiekę stacjonarną w zakresie leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol.

Liczba osób leczonych w placówkach stacjonarnych (wykres 3) w 2023 roku wzrosła w stosunku do roku 2021 – o 1 383 osoby leczone z powodu uzależnienia od alkoholu oraz o 512 osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol.

Wykres 3. Liczba pacjentów placówek stacjonarnych leczenia uzależnień (uzależnienia od alkoholu i krzyżowe oraz od innych substancji psychoaktywnych) w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

W każdym roku zmienia się trend korzystania z różnych form pomocy. Liczba porad udzielanych w poradniach leczenia uzależnień od alkoholu rośnie na przestrzeni lat, natomiast liczba porad w związku z uzależnieniem od innych substancji psychoaktywnych raz rośnie, raz maleje. Te dane wskazują na zmieniającą się świadomość problemów wynikających z uzależnień i współuzależnień wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego i potwierdzają tezę, że alkoholizm jest najczęstszym uzależnieniem, z którym pacjenci zgłaszają się do leczenia. Od 2021 roku rośnie również liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień od alkoholu (wzrost w 2023 r. o 8 376 osób w stosunku do 2021 r.) oraz liczba osób uczestniczących w terapiach indywidualnych oraz grupowych (terapia indywidualna: wzrost w 2023 r. o 664 pacjentów w stosunku do 2021 r.; terapia grupowa: wzrost w 2023 r. o 730 pacjentów w stosunku do 2021 r.).

Tabela 3. Opieka ambulatoryjna w zakresie leczenia uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Poradnie terapii uzależnienia od alkoholu			
Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba poradni leczenia uzależnień	24	22	23
Liczba porad w poradniach leczenia uzależnień	63 345	63 763	71 709
Liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień	59 546	59 590	67 922
Psychoterapia indywidualna (liczba osób)	4 430	4 731	5 094
Psychoterapia grupowa (liczba osób)	1 279	1 636	2 009
Poradnie terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol			
Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba poradni leczenia uzależnień	10	11	12
Liczba porad w poradniach leczenia uzależnień	7 304	7 018	7 287
Liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień	6 913	6 613	6 896
Psychoterapia indywidualna (liczba osób)	411	462	549
Psychoterapia grupowa (liczba osób)	34	61	84

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

W 2023 odnotowano wzrost pacjentów poradni leczenia uzależnień w niemalże każdej grupie wiekowej. Wyjątek stanowi grupa leczonych z powodu uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych niż alkohol w przedziale wiekowym 65 lat i więcej – wskaźnik utrzymał się na tym samym poziomie.

Tabela 4. Leczeni w poradniach leczenia uzależnień w latach 2021-2023

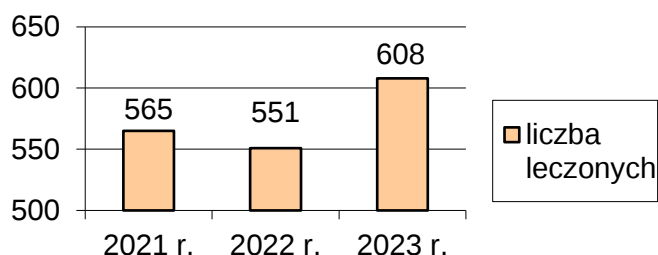
Uzależnienia od alkoholu						
Lata	Leczeni ogółem	W tym leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lata	65 lat i więcej
2021	6 814	3 792	99	717	5 555	443
2022	7 116	3 999	119	714	5 762	521
2023	7 548	4 209	135	784	6 100	529
Uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol						
Lata	Leczeni ogółem	W tym leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lata	65 lat i więcej

2021	854	539	105	232	504	13
2022	929	617	142	246	519	22
2023	1 007	663	160	272	553	22

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Opieka stacjonarna oraz ambulatoryjna, analizowana powyżej, jest uzupełniana terapią dzienną. Pacjenci z problemem uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych mogą uzyskać wsparcie w 7 funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego dziennych ośrodkach leczenia uzależnień. W 2023 roku odnotowano wzrost liczby osób biorących udział w programach terapii uzależnień na oddziałach dziennych – 43 osoby więcej niż w 2021 roku ukończyły leczenie.

Wykres 4. Leczeni w dziennych ośrodkach leczenia uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

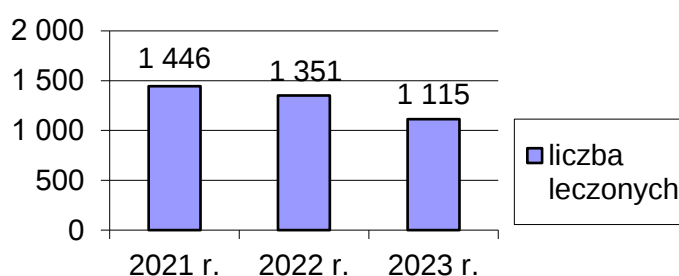

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu w województwie warmińsko-mazurskim świadczą również 33 podmioty ogólnopsychiatryczne – w 2023 roku odnotowano spadek osób leczonych na oddziałach ogólnopsychiatrycznych o 331 pacjentów w stosunku do 2021 roku.

Liczbę pacjentów leczonych w tych placówkach przedstawiono na wykresie 5.

Wykres 5. Liczba pacjentów leczonych w podmiotach ogólnopsychiatrycznych (zakresy ogólnopsychiatryczne, uzależnienia od alkoholu i krzyżowe) w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Od 2010 roku monitoruje się w Polsce problemy związane z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych. Są to substancje zarówno pochodzenia syntetycznego, jak i naturalnego, działające stymulująco bądź psychodelicznie czy halucynogennie. Substancjami, po które najczęściej sięgają osoby eksperymentujące bądź uzależnione od tych substancji, są syntetyczne kannabinoidy (o działaniu zbliżonym do marihuany i haszyszu) oraz pochodne katynonów (psychostymulanty o działaniu podobnym do kokainy i amfetaminy). Jak w latach 2021-2023 kształtował się problem zażywania nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz związanych z nimi interwencji medycznych prezentuje poniższa tabela, opracowana na podstawie danych statystycznych pozyskanych od Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie.

2023 to kolejny rok potwierdzający, że działania na wielu szczeblach w związku z ograniczeniem spożywania nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych przynoszą wymierne efekty. Mimo wzrostu liczby interwencji medycznych w stosunku do 2022 roku pozostaje ona na stosunkowo niskim poziomie - w całym województwie odnotowano jedynie 3 interwencje medyczne w związku z zażyciem nowych substancji psychoaktywnych. Niestety wszystkie zakończyły się zgonem pacjenta.

Problem używania narkotyków nadal powinien być szczegółowo monitorowany – w 2023 roku w województwie odnotowano również 25 interwencji medycznych w związku z zażyciem innych substancji. Użytkownicy trafiali do szpitali po zatruciu między innymi: amfetaminą, mefedronem czy marihuaną¹.

Tabela 5. Zgłoszone interwencje medyczne związane z NSP oraz ze środkami zastępczymi w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2021-2023

Rok	Liczba interwencji medycznych	Liczba zgonów
2021	1	1
2022	1	1
2023	3	3

Źródło: Raporty „Zgłoszenia zatruc substancjami psychoaktywnymi”, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie.

¹ Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie, Raport „Zgłoszenia zatruc substancjami psychoaktywnymi w 2023 r.”, Olsztyn 2023

W 2021 r. 1 zgon potwierdzony wynikami badań toksykologicznych (mężczyzna, wynik z krwi: 3-MMC, 4-MMC, 4-MC, kwas gamma-hydroksymasłowy (GHB), sildenafil)

W 2022 r. 1 zgon potwierdzony wynikami badań toksykologicznych (kobieta, wynik z krwi: 3-MMC, 4-MMC, 4-MC, 7-aminoklonazepam, alprazolam, benzoiloeckgonina, morfina oraz pregabaina)

W 2023 r. 3 zgony potwierdzone wynikami badań toksykologicznych (kobieta, wynik z krwi: 4-CMC, JWH080; kobieta, wynik z krwi: estazolam, hydroksyzyna, JWH080; kobieta, wynik z krwi: 7-aminoklonazepam, amfetamina, fluoksetyna, kwas gamma-hydroksymasłowy, paracetamol, pregabalina, tramadol).

- 1.4. Włączanie się w działania zmierzające do ograniczenia dostępności do alkoholu, m.in. poprzez wspieranie prowadzenia efektywnych polityk lokalnych w zakresie produkcji, dystrybucji, sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.

Samorządy gminne mają największy wpływ na kształtowanie lokalnej polityki w zakresie dostępności napojów alkoholowych. Chcąc mieć znaczący udział w ograniczaniu dostępności do alkoholu, przedstawiciele gmin mogą wprowadzać rozwiązania systemowe, które skutecznie ograniczą spożycie napojów alkoholowych, poprzez:

- Ustalenie maksymalnej liczby mieszkańców na punkt sprzedaży alkoholu, co zahamuje wzrost liczby punktów sprzedaży.
- Wprowadzenie całkowitego zakazu reklamy napojów alkoholowych oraz ustawowe wskazanie godzin sprzedaży alkoholu w specjalnych nieekspozowanych strefach sklepowych.
- Ustalenie cen alkoholu na wyższym poziomie.

Z pozyskanych danych wynika, że w 2023 roku zaledwie w 14 gminach województwa warmińsko-mazurskiego obowiązywała uchwała ograniczająca dostęp do alkoholu w godzinach nocnych. Uchwałę do tej pory podjęto m.in. w następujących gminach: Olsztyn, Iława (gmina miejska), Biała Piska, Bisztynek, Dywity, Grodziczno, Jeziorany, Jonkowo, Kalinowo, Kętrzyn, Orneta, Pieniężno, Płoskinia, Świętajno. W celu podjęcia dialogu na temat możliwości ograniczania w gminach dostępu do alkoholu zorganizowano wojewódzką konferencję pn. Rola samorządu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. W konferencji udział wzięli przedstawiciele samorządów lokalnych i współpracujących z nimi instytucji zajmujących się obszarem profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. W ramach konferencji wygłoszono wykłady obejmujące następujące tematy: społeczne konsekwencje spożywania napojów alkoholowych, zalecenia WHO w sprawie konsumpcji alkoholu, możliwości gmin w ograniczaniu dostępności alkoholu na przykładzie miasta Olsztyn,

budowanie gminnego systemu profilaktyki na przykładzie miasta Ława. W konferencji udział wzięło 87 osób.

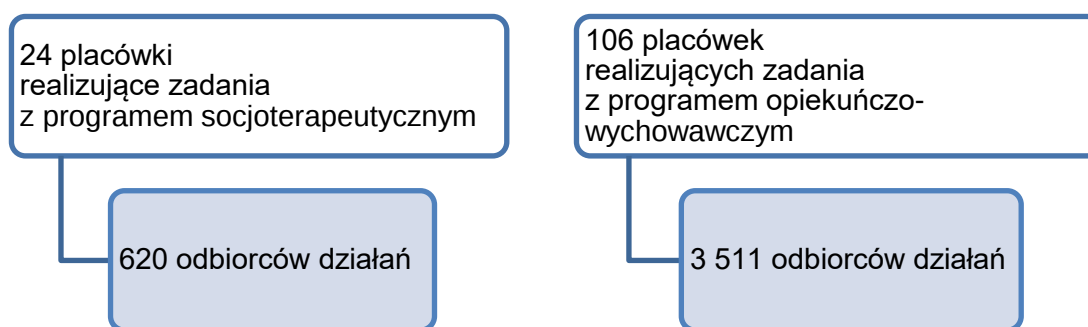
- 1.5. Wzmacnianie systemu pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, a także ich rodziców i opiekunów.

Samorząd Województwa, monitoruje działania zmierzające do podnoszenia jakości usług świadczonych na rzecz dzieci i młodzieży, m.in. w placówkach realizujących programy socjoterapeutyczne oraz opiekuńczo-wychowawcze.

W 2023 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało:

- 24 placówki realizujące zadania z programem socjoterapeutycznym;
- 106 placówek realizujących zadania z programem opiekuńczo-wychowawczym.

Wykres 6. Funkcjonowanie placówek z programem socjoterapeutycznym oraz opiekuńczo-wychowawczym w 2023 roku

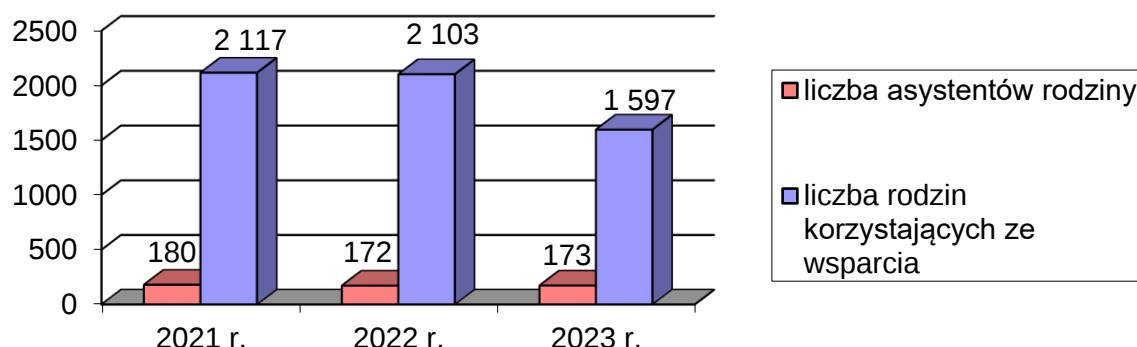
Źródło: Dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1.

Dane za rok 2023, dotyczące działalności samorządów gminnych, uzyskano od 76/116 gmin – pełne dane ze sprawozdania KCPU-G1 opublikowane zostaną jesienią 2024 roku.

Nieocenioną rolę we wspieraniu rodzin z dysfunkcjami pełnią asystenci rodziny, których wsparcie najczęściej kierowane jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych m.in. z powodu spożywania alkoholu.

W 2023 roku w województwie warmińsko-mazurskim pracowało o 7 asystentów rodziny mniej niż w roku 2021. Liczba rodzin objętych działaniami asystentów w 2023 roku również zmalała – z 2 117 do 1 597 rodzin. Wskaźnik ten nadal obrazuje istniejące potrzeby mieszkańców województwa w zakresie wsparcia socjalnego i psychoedukacyjnego.

Wykres 7. Wsparcie asystentów rodziny w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2021-2023.

W celu oceny stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w tym m.in.: problemów uzależnień, przemocy, depresji, myśli i prób samobójczych, z uwzględnieniem przyczyn i ich częstotliwości, a także charakterystyki osób borykających się z danym problemem, we współpracy z pracownią doradczo-badawczą EDBAD z Łodzi Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeprowadził wojewódzkie badanie pn. „Diagnoza stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich województwa warmińsko-mazurskiego”. Dzięki badaniu zidentyfikowano również obszary wymagające pracy z kadrami pedagogicznymi w zakresie występowania zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży oraz dokonano oceny lokalnego systemu wsparcia osób po próbie samobójczej.

Badanie było realizowane w podziale na grupy:

1. Grupa I – uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
2. Grupa II – kadra pedagogiczna szkół (nauczyciele i wychowawcy).
3. Grupa III – profesjonaliści (pedagodzy, psychologowie, psychoterapeuci).

Łącznie w badaniu udział wzięło 1 520 uczniów oraz 473 nauczycieli.

Badanie pozwoliło zidentyfikować następujące problemy:

- ✓ Braki w świadomości społecznej na temat zaburzeń psychicznych.
- ✓ Niedostateczne działania w zakresie promocji zdrowia psychicznego.
- ✓ Niedostatecznie sprawne funkcjonowanie systemu wsparcia w placówkach edukacyjnych.
- ✓ Deficyty wiedzy o psychice dzieci i młodzieży zdobywanej przez nauczycieli w toku edukacji oraz niedostatek zaangażowania potrzebnego do rozbudowania jej.
- ✓ Niedostatek psychoedukacji w szkołach.
- ✓ Utrudniony dostęp do specjalistów.
- ✓ Niedostateczna współpraca pomiędzy różnymi podmiotami systemu wsparcia dzieci i młodzieży w kryzysie.
- ✓ Kryzys więzi rodzinnych. Niedostatek kompetencji wychowawczych wśród rodziców.
- ✓ Deficyty współpracy na linii rodzice–szkoła.

Dzięki przeprowadzonej diagnozie przygotowano również listę rekomendacji, dzięki którym możliwe będzie minimalizowanie wyżej wymienionych problemów.

Mając na uwadze rosnące potrzeby dzieci i młodzieży w zakresie wsparcia ich zdrowia psychicznego przeprowadzono dwa szkolenia dla kadr pedagogicznych:

1. „Dialog motywujący – skuteczne wsparcie w procesie wychowawczym”, którego celem było przygotowanie kadr pedagogicznych do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień w środowiskach szkolnych. W szkoleniu udział wzięło 37 nauczycieli oraz pedagogów szkolnych z województwa warmińsko-mazurskiego. Szkolenie przeprowadzono we współpracy z KCPU.
2. „Prewencja zachowań suicydalnych dzieci i młodzieży”. W szkoleniu uczestniczyło 80 osób.

Przekazano również dofinansowanie w wysokości 14 905 zł Fundacji Rozwoju Rodziny Psychologia Holistyczna na realizację zadania pn. „PoMOCna linia – telefon wsparcia dla osób w kryzysie psychicznym spowodowanym uzależnieniem w województwie warmińsko-mazurskim”. Z oferty telefonu skorzystało ok 800 osób w kryzysie psychicznym, w tym osoby małoletnie.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘTE W RAMACH CELU SZCZEGÓŁOWEGO 1

Wskaźnik	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba programów profilaktycznych dofinansowanych w ramach otwartego konkursu ofert z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom (profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca).	8	3*	6
Liczba uczestników programów profilaktycznych dofinansowanych w ramach otwartego konkursu ofert z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom (profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca).	868	230 095	103 865**
Liczba gmin, w której realizowano co najmniej jeden program rekomendowany.	63	62	46
Liczba kampanii i akcji krajowych oraz lokalnych, dotyczących, m.in. nowych zjawisk z zakresu uzależnień, badań i dobrych praktyk.	lokalnie: 44 kampanie (wiele z nich powtarzana w co najmniej kilku gminach)	lokalnie: 42 kampanie (wiele z nich powtarzana w co najmniej kilku gminach)	lokalnie: 57 kampanie (wiele z nich powtarzana w co najmniej kilku gminach)

		zasięg wojewódzki: 2 kampanie Fundacji Mazurymedia	zasięg wojewódzki: 1 kampania Fundacji Mazurymedia
Liczba uczestników kampanii i akcji krajowych oraz lokalnych, dotyczących, m.in. nowych zjawisk z zakresu uzależnień, badań i dobrych praktyk.	29 020	238 579	157 340
Liczba przeprowadzonych badań/diagnoz oraz przygotowanych raportów z zakresu używania substancji psychoaktywnych oraz dostępności alkoholu.	lokalnie: 34 na poziomie województwa: 1 (Badanie ESPAD)	lokalnie: 37	lokalnie: 39 na poziomie województwa: 1 (Diagnoza stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich województwa warmińsko-mazurskiego)
Liczba działań prowadzących do zmniejszenia dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu (w tym współpraca z samorządami lokalnymi).	1	1	1
Liczba zadań realizowanych w zakresie wzmacniania systemu pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, a także ich rodziców i opiekunów – kampanie, konferencje, spotkania.	1	3	2

* Ze względu na procedury związane z uchwaleniem Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 nie przeprowadzono otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych samorządu województwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Dofinansowano 5 ofert złożonych w trybie art. 19a - 3 z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz 2 z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

** Liczba wyświetleń materiału filmowego publikowanego w ramach kampanii Fundacji Mazurymedia.

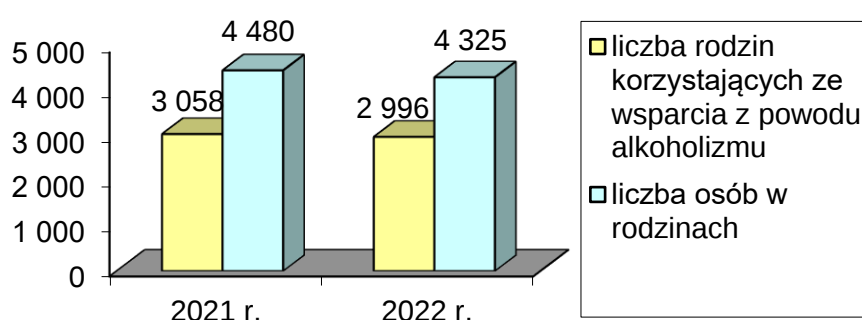
Cel szczegółowy 2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych

2.1. Wzmacnianie systemu redukcji szkód, leczenia i aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych oraz rozwoju istniejących form wsparcia.

Jak wynika z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej oraz centrów usług społecznych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, corocznie identyfikuje się znaczną liczbę rodzin, które uzyskują wsparcie z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

W 2022 roku zmalała liczba rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, natomiast wzrosła ta dotycząca rodzin uzyskujących wsparcie z tytułu wystąpienia problemu narkomanii. W związku z tym bardzo ważnym aspektem jest kontynuowanie podejmowania szeregu działań w celu ograniczenia spożywania substancji psychoaktywnych przez dorosłych, młodzież i dzieci.

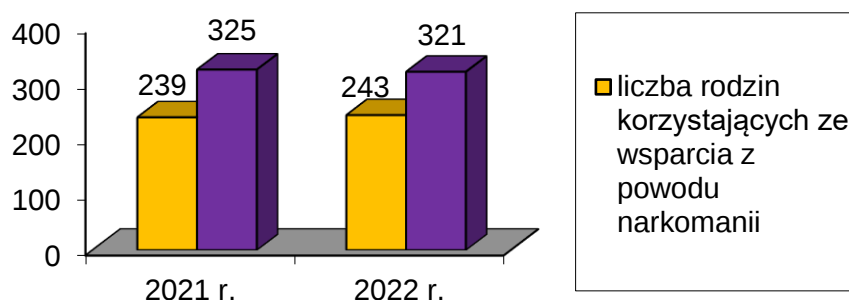
Wykres 8. Natężenie korzystania z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2021-2022 w województwie warmińsko-mazurskim*

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2021-2022.

* dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku.

Wykres 9. Natężenie korzystania z systemu pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2021-2022 w województwie warmińsko-mazurskim*

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2021-2022.

* dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku.

Istotną funkcję w działaniach profilaktycznych pełnią centra i kluby integracji społecznej, które są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków po ukończonym procesie leczenia. Działalność CIS jest szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka, takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych.

Tabela 6. Liczba CIS oraz liczba uczestników w latach 2021-2023

Rok	2021	2022	2023
Liczba CIS	10	10	11
Liczba uczestników	1 164	1 385	1 108

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

W naszym regionie, na dzień 31 grudnia 2022 roku, zarejestrowanych było 45 klubów integracji społecznej, działających zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym.

Tabela 7. Liczba KIS oraz liczba uczestników w latach 2021-2022

Rok	2021	2022
Liczba KIS	47	45
Liczba osób korzystających ze wsparcia KIS	1 236	1 162

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

* Dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku

W celu wsparcia systemu redukcji szkód Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przekazał dofinansowanie w wysokości 16 720 zł Poradni Profilaktyczno-Konsultacyjnej Stowarzyszenia MONAR w Olsztynie na realizację zadania pn. „Realizacja programów reintegracji społecznej wśród osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych”.

Celem zadania było utrwalenie świadomości i postaw osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, nabycie rzetelnej wiedzy i umiejętności pozwalającej uzależnionym osobom na trwale utrzymanie abstynencji. W programie uczestniczyło 78 osób uzależnionych i współuzależnionych.

2.2. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie.

Od wielu lat Samorząd Województwa wspiera funkcjonowanie w województwie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci”. Działalność pomieszczeń jest corocznie monitorowana. Obecnie w województwie funkcjonuje 18 takich pokoi, co obrazuje tabela 8.

Można zauważyć wzrost liczby przesłuchań przeprowadzonych w 2023 roku przez funkcjonariuszy policji, prokuratorów i sędziów w stosunku do roku 2022. W 2023 roku, w stosunku do roku ubiegłego, zauważalny jest kilkukrotny wzrost przeprowadzonych badań (z 62 do 223 badań).

Tabela 8. Funkcjonowanie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci” w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	Liczba działających Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci	Liczba przeprowadzonych przesłuchań (policyjnych, prokuratorskich, sędziowskich)	Liczba posiedzeń składu sędziowskiego	Liczba przeprowadzonych badań (psychologicznych, pedagogicznych, innych)	Liczba sesji terapeutycznych (w godzinach)
2021	18	422	272	52	188
2022	18	298	170	62	342
2023	18	421	253	223	360

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych uzyskanych z placówek prowadzących „Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci”.

Samorząd Województwa, wspierając samorządy gminne w realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w latach 2021-2023 przygotował cykl szkoleń przewidzianych dla członków i kandydatów do zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Szkolenie „Etapy pracy z osobami doznającymi przemocy domowej i stosującymi przemoc domową” obejmowało 24 godziny dydaktyczne w 6 grupach warsztatowych po 20 osób.

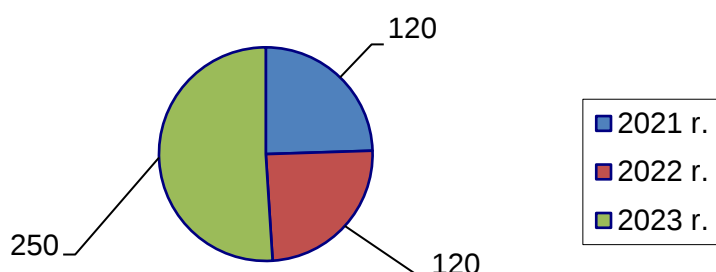
Wśród uczestników byli przede wszystkim: pracownicy socjalni, członkowie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, asystenci rodziny, psychologowie, pedagodzy, policjanci.

Uczestnicy szkolenia zapoznali się m.in. z następującymi zagadnieniami:

- Diagnoza potrzeb członków rodziny z problemem przemocy, w tym osób doznających przemocy, dzieci i osób stosujących przemoc.

- Dziecko krzywdzone z perspektywy procedury NK oraz zagadnienia dot. profilaktyki, rozpoznawania problemu (specyficznych i niespecyficznych symptomów, form, zidentyfikowanych zespołów diagnostycznych, itp.).
- Udzielanie wsparcia i pomoc psychoterapeutyczna, prawna, socjalna, pedagogiczna, z zachowaniem zasad podmiotowości i dobrowolności w korzystaniu ze środków oddziaływania – kontekst osoby doznającej przemocy.
- Zadania przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, uczestników grup diagnostyczno-pomocowych.
- Monitorowanie sytuacji rodzin z problemem przemocy.

Wykres 10. Liczba uczestników szkoleń w latach 2021-2023 dla członków i kandydatów do zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

W świetle nowelizacji przepisów prawnych regulujących pracę m.in. zespołów interdyscyplinarnych w 2023 roku zorganizowano szkolenie dotyczące zmian do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (aktualnie przemocy domowej), w którym udział wzięli przedstawiciele różnych instytucji pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. W ramach szkolenia zaprezentowano aspekty prawne w świetle wprowadzonych nowelizacji oraz istotne elementy wpływające na zmiany w funkcjonowaniu zespołów interdyscyplinarnych. W szkoleniu udział wzięło 130 osób.

W ramach wojewódzkich obchodów kampanii Biała Wstążka, poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet, zorganizowano konferencję mającą na celu upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy domowej. W trakcie konferencji wygłoszono trzy wykłady dotyczące: zjawiska wtórnej wiktymizacji kobiet doznających przemocy domowej, prawa wobec przemocy domowej oraz źródeł występowania przemocy domowej. Wyróżnieni zostali także Kawalerowie Białej Wstążki, tj. mężczyźni, którzy zasłużyli się w pomocy kobietom doświadczającym przemocy.

W ramach współpracy z trzecim sektorem Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2023 roku przekazał 29 500 zł dwóm organizacjom pozarządowym

na realizację 3 zadań w ramach otwartego konkursu ofert w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej:

1. Stowarzyszenie „Wychowanie dla Przyszłości” na realizację -zadanie „Stop przemocy rówieśniczej w szkole”, którego celem było wzmocnienie kompetencji wychowawczych i świadomości pełnionej roli w kształtowaniu umiejętności psychospołecznych.
2. Fundacja Mazurymedia - zadanie „MÓWIĘ NIE! PRZEMOCY WOBEC KOBIET”. W ramach zadania opublikowano 3 materiały audiowizualne o tytułach: "Przemoc po sąsiedzku. Mówię Nie!"; "Ofiara przemocy. Mówię Nie!" oraz "Sprawca przemocy. Mówię Nie!".
3. Fundacja Mazurymedia - zadanie „MÓWIĘ NIE!”. W ramach zadania opublikowano 2 materiały audiowizualne - Odcienie przemocy - Mówię nie! oraz Cyberprzemoc - Mówię nie!.

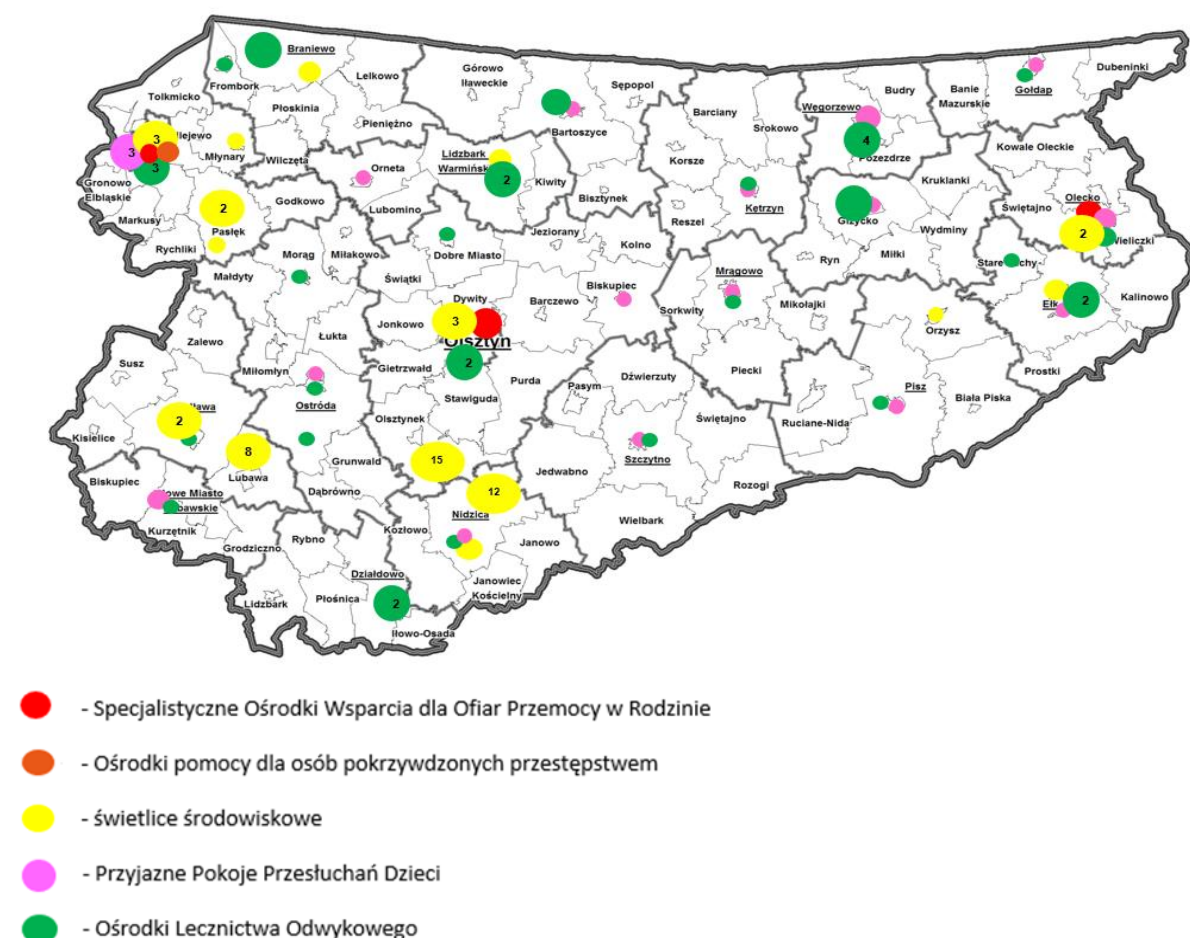
Łącznie z zadań skorzystało 85 089 osób, w tym 84 798 osób to odbiorcy kampanii zrealizowanych przez Fundację Mazurymedia.

We wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują placówki, w których osoby uwiękane w przemoc oraz uzależnienia mogą otrzymać pomoc.

W 2023 r. wsparcie można było uzyskać w:

- 3 Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- 1 Ośrodku pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 53 świetlicach środowiskowych;
- 18 Przyjaznych Pokojach Przesłuchań Dzieci;
- 33 Ośrodkach Lecznictwa Odwykowego.

Mapa 1. Rozmieszczenie instytucji świadczących pomoc i wsparcie osobom z problemami uzależnień oraz uwikłanym w przemoc w województwie warmińsko-mazurskim

2.3. Zadania zmierzające do ograniczania: stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych.

W ramach ograniczania ryzyka uzależnień wśród różnych grup społecznych samorząd województwa organizował przedsięwzięcia, które opisano w tabeli poniżej.

Tabela 9. Przedsięwzięcia z zakresu ograniczania uzależnień realizowane w 2023 r.

Lp.	Przedsięwzięcie	Tematyka	Grupa odbiorców /uczestników	Liczba uczestników
1.	wojewódzka konferencja pn.: „E-uzależnienia – wyzwania dla współczesnej rodziny”	profilaktyka uzależnień, zdrowie psychiczne w świecie cyfrowym,	nauczyciele, wychowawcy, pracownicy systemu pomocy społecznej, przedstawiciele	142 osoby

		e-uzależnienia i wrażliwość środowiskowa	ochrony zdrowia, sądownictwa oraz samorządowcy.	
2.	narada szkoleniowa pełnomocników/ koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (we współpracy z KCPU)	omówienie bieżących wyników badań krajowych, badania i programy profilaktyki zintegrowanej, system rekomendacji programów profilaktycznych, działania profilaktyczno-interwencyjne dla młodzieży	przedstawiciele gmin województwa warmińsko-mazurskiego	53 osoby
3.	szkolenie z zakresu profilaktyki uzależnień	szkody zdrowotne i społeczne spożywania alkoholu, czynniki ryzyka i czynniki chroniące młodzież przed piciem alkoholu a sytuacja rodzinna, przemoc domowa w rodzinach z problemem alkoholowym, szkody zdrowotne spożywania alkoholu w czasie ciąży (FAS/FASD)	pracownicy ROPS	67 osób
4.	spotkanie pracowników ROPS z przedstawicielem WSS-E Olsztynie	nowe narkotyki w innej perspektywie	pracownicy ROPS, przedstawiciele WSS-E Olsztyn	80 osób
5.	szkolenie dla przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego	rozpowszechnianie używania substancji psychoaktywnych wśród nastolatków, podstawy profilaktyki opartej	przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej z terenu województwa	80 osób

	(we współpracy z KCPU)	na naukowych podstawach, ewaluacja programów profilaktycznych.	warmińsko-mazurskiego	
--	------------------------	--	-----------------------	--

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

Zadania w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy różnych grup zawodowych będą kontynuowane w kolejnych latach obowiązywania Programu w formie spotkań szkoleniowych i warsztatowych.

- 2.4. Rozwój i modernizacja bazy materialnej podmiotów, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim, prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

W budżecie Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku zabezpiecza się środki finansowe na rozwój bazy podmiotów leczenia uzależnień, które zapewniają świadczenie usług na najwyższym poziomie. W 2023 roku dofinansowano: Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie, Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych DOREN im. Berty Trusiewicz w Różewcu.

Tabela 10. Wsparcie modernizacji placówek leczenia uzależnień w latach 2021 – 2023

Rok	Liczba dotowanych jednostek	Nakłady finansowe	Cel dofinansowania
2021	2	350 115 zł	modernizacja
2022	2	300 140 zł	modernizacja oraz wyposażenie
2023	3	586 674 zł	modernizacja oraz wyposażenie

Źródło: Dane ze sprawozdań dofinansowanych jednostek za lata 2021-2023.

W dofinansowanych podmiotach leczeni są pacjenci w zakresach uzależnień krzyżowych.

2.5. Wspieranie systemu pomocy dla dzieci z FASD oraz ich opiekunów.

W samorządach lokalnych realizowane są różne przedsięwzięcia związane z edukacją kadr oraz społeczności w zakresie FASD i zagrożeń płynących z picia alkoholu przez kobiety w ciąży i planujące posiadanie potomstwa.

W tabeli poniżej zaprezentowano zadania informacyjno-edukacyjne realizowane w gminach w latach 2021-2023.

Tabela 11. Zadania w zakresie FASD realizowane lokalnie w latach 2021-2023

Rok	Zadania	Odbiorcy zadań	Liczba osób objętych zadaniami
2021	- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych - Seminarium szkoleniowe organizowane w ramach „Ogólnopolskiej Kampanii Edukacyjnej – Światowy Dzień FAS – ciąża bez alkoholu”	pracownicy służby zdrowia, profilaktycy, pracownicy socjalni, rodzice i opiekunowie, kuratorzy, pedagodzy	330 osób
2022	- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych - Spotkania z rodzicami w szkołach - Szkolenie z zakresu FAS i FASD - Konferencja: „Uszkodzenia płodu wywołane alkoholem. FASD zaniedbany problem profilaktyki” - Zajęcia profilaktyczne „Depresja i uzależnienia od leków oraz FAS”	pracownicy zdrowia, rodzice i opiekunowie, pracownicy socjalni, pedagodzy, terapeuci, psychologodzy, pracownicy PCPR, kuratorzy, profilaktycy, uczniowie	1 173 osoby
2023	- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych - Realizacja programu profilaktyczno-edukacyjnego „FAS – biorę odpowiedzialność” w szkołach średnich - Szkolenie „Charakterystyka FASD, rozpoznanie, dostosowanie oddziaływań” - Szkolenie „W ciąży bez alkoholu” - Szkolenie „Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) - profilaktyka, diagnoza i terapia - Szkolenie „Złożoność problemów dzieci z FASD”	pracownicy służby zdrowia, profilaktycy, uczniowie szkół średnich, pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi, rodzice i opiekunowie, członkowie GKRPA, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,	1 570 osób

- Zakup i dystrybucja książek „FAScynujące dzieci” - Warsztaty dla personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorców picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol oraz na temat FASD - Kampanie dotyczące ciąży bez alkoholu	specjaliści pracy z rodziną, dyrektorzy szkół gminnych	
--	---	--

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie ankiet przekazywanych przez samorządy gminne.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘTE W RAMACH CELU SZCZEGÓŁOWEGO 2

Wskaźnik	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba zrealizowanych programów redukcji szkód i aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.	1	0	1
Liczba uczestników zrealizowanych programów redukcji szkód oraz aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.	130	0	78
Liczba miejsc świadczących pomoc osobom i rodzinom uwięzianym w przemoc: punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci.	Punkty konsultacyjne – 116 Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy – 3 Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci - 18	Punkty konsultacyjne – 87 Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy – 3 Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci - 18	Punkty konsultacyjne – 81 Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy – 3 Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci - 18
Liczba spotkań i konferencji z zakresu wspierania systemu ograniczania: stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych.	1	3	5
Liczba uczestników spotkań i konferencji z zakresu wspierania systemu ograniczania: stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych	88	300	422

substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych.			
Liczba wspartych podmiotów, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim, prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych (modernizacja i doposażenie).	2	2	3
Liczba spotkań i konferencji z zakresu pomocy dla dzieci z FASD oraz ich opiekunów.	2	4	7

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom

3.1. Edukacja kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień.

W ramach zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku przekazuje dotację na zadanie

pn. „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim”.

Tabela 12. Realizacja zadania: „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim” w latach 2021-2023

Rok	Wysokość dotacji	Realizator zadania	Zrealizowane działania
2021	13 435 zł dla SP SPZOZ w Węgorzewie	WOTUW w Giżycku	- przeszkolono 15 osób w szkoleniach indywidualnych - przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych w 1 placówce
2022	84 440 zł dla SP SPZOZ w Węgorzewie	WOTUW w Giżycku	- przeszkolono 11 osób w szkoleniach indywidualnych - przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych w 21 placówkach
2023	79 105 zł	WOTUW w Giżycku	- przeszkolono

	dla SP SPZOZ w Węgorzewie		15 osób w szkoleniach indywidualnych - przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych w 23 placówkach
--	------------------------------	--	---

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie, na podstawie sprawozdań z realizacji zadania: „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego” w latach 2021-2023, otrzymanych od Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Węgorzewie.

3.2. Kształcenie kadr w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zorganizował szkolenie skierowane do sędziów rodzinnych i kuratorów sądowych pn. „Sytuacja dziecka przebywającego w pieczy zastępczej oraz dotkniętego FASD”. Podczas wykładów uczestnicy dwudniowego szkolenia zgłębili wiedzę z zakresu teorii przywiązania Johna Bowlby’ego. Omówione zostały również zagadnienia dotyczące diagnozy i terapii spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD). Ważnym elementem szkolenia były warsztaty oparte na studium przypadku dzieci przebywających w pieczy zastępczej, podczas których uczestnicy identyfikowali style przywiązania i doświadczenia traumatyczne w życiorysach dzieci. W spotkaniu szkoleniowym udział wzięło 50 uczestników z województwa warmińsko-warmińskiego. Szkolenia prowadzone przez samorządy gminne w zakresie FASD zaprezentowano w tabeli 11.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘTE W RAMACH CELU SZCZEGÓŁOWEGO 3

Wskaźnik	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba szkoleń, spotkań, konferencji podnoszących kompetencje kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień.	2	3	4
Liczba uczestników szkoleń podnoszących kwalifikacje kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień.	51	97	219
Liczba szkoleń, spotkań, konferencji z zakresu rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec	lokalnie: 2	lokalnie: 4	lokalnie: 6

pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.	zasięg wojewódzki: 1	zasięg wojewódzki: 1	zasięg wojewódzki: 1
Liczba uczestników szkoleń, spotkań, konferencji z zakresu rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.	lokalnie: 330 zasięg wojewódzki: 40	lokalnie: 1 173 zasięg wojewódzki: 40	lokalnie: 1 570 zasięg wojewódzki: 50

Wnioski i rekomendacje wynikające z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026

L.p.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia
1.	Istnieje potrzeba rozwijania kompetencji realizatorów gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, m.in. z zakresu uzależnień behawioralnych.	Należy wspierać samorządy gminne w opracowywaniu lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a także podczas szkoleń/narad/konferencji poruszać temat wagi prowadzenia działań z zakresu uzależnień behawioralnych.	Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień, KCPU	Kontynuować szkolenia i spotkania realizatorów gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii – ująć temat szkoleń z zakresu realizacji gminnych programów na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień.
2.	Obecnie profilaktyka selektywna i wskazująca realizowana jest w gminach w stopniu minimalnym.	Należy kontynuować upowszechnianie programów profilaktycznych nakierowanych na dzieci i młodzież o profilu selektywnym i wskazującym.	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe	Dofinansowywać programy w ramach otwartego konkursu ofert Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

3.	Realizatorzy szkolnych programów profilaktycznych (w tym głównie nauczyciele i pedagodzy szkolni) powinni regularnie brać udział w szkoleniach dotyczących wyboru, dostosowania i realizowania programów odpowiednich dla grup odbiorców (w tym przede wszystkim programów rekomendowanych, posiadających dowody jakości dzięki ewaluacji).	Powinno się upowszechniać stronę internetową www.programyrekomendowane.pl , na której umieszczono informacje na temat realizacji programów rekomendowanych oraz podkreślać wagę programów rekomendowanych podczas szkoleń/narad/konferencji oraz w trakcie przeprowadzania otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych.	Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe (w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne), Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	Aktualizować informację o bazie programów rekomendowanych na stronie internetowej www.warmia.mazury.pl , regularnie upowszechniać bazę wśród wszystkich gmin w województwie, ująć temat wagi programów rekomendowanych podczas szkoleń/ narad/ konferencji oraz w otwartym konkursie ofert dla organizacji pozarządowych.
4.	Podnoszenie umiejętności i kompetencji osób pracujących w profilaktyce i leczeniu uzależnień wpływa na efektywniejszą pracę z osobami uwikłanymi w uzależnienia i przemoc domową.	Należy wspierać projekty służące podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności osób zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień, przemocą domową.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, WOTUW, Kuratorium Oświaty, uczelnie wyższe, Policja, DOREN Różewiec, kuratorzy sądowi	Inicjować i organizować szkolenia dla osób zaangażowanych w profilaktykę uzależnień i przeciwdziałanie przemocy w rodzinach dotkniętych chorobą alkoholową. Wspierać szkolenia kadry ośrodków leczenia uzależnień, Policji oraz kadry akademickiej. Podnosić kompetencje społeczne na uczelniach wyższych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz związaną w nimi przemocą domową, a

				także w zakresie pracy z osobami dotkniętymi tymi problemami.
5.	Podjęcie przez gminy uchwał dotyczących ograniczenia sprzedaży alkoholu wpływa nie tylko na zmniejszony dostęp do alkoholu, ale także na poprawienie jakości życia mieszkańców.	Należy prezentować przedstawicielom gmin „dobre praktyki” - statystyki w gminach, które wprowadziły ograniczenia sprzedaży alkoholu (dot. m.in. mniejszej liczby interwencji policji, związanych z zakłócaniem porządku przez osoby będące pod wpływem alkoholu, mniejszej liczby osób odwożonych do izby wytrzeźwień, poprawienia bezpieczeństwa mieszkańców, co wynika z wyżej wymienionych zmian).	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	Organizować spotkania informacyjne dla samorządów gminnych. Wspierać organizowanie spotkań, konferencji i seminariów, podczas których prezentowane będą „dobre praktyki” wypracowane przez gminy wprowadzające ograniczenia sprzedaży alkoholu. Ująć temat ograniczenia sprzedaży alkoholu w gminach w programach szkoleń/ porad/ konferencji i spotkań adresowanych do przedstawicieli gminnych.
6.	Nadal istnieje potrzeba modernizacji bazy leczenia stacjonarnego.	Należy kontynuować dotychczasowe działania na rzecz modernizacji bazy leczenia stacjonarnego dla osób uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i	Samorząd Województwa, ośrodki stacjonarne leczenia uzależnień: DOREN Różewiec, MONAR Gaudynki, KARAN „DOM Zacheusza” w Elblągu	Podjąć działania w kierunku pozyskania i zabezpieczenia niezbędnych środków finansowych na modernizację bazy ośrodków leczenia uzależnień (Samorząd Województwa).

		środków zastępczych w województwie.		
7.	W świadomości społecznej, również wśród nauczycieli i pedagogów szkolnych, występują braki w świadomości na temat zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży, co prowadzi do wielu deficytów, takich jak: nieefektywne funkcjonowanie w placówkach edukacyjnych systemu wsparcia dla osób w kryzysie, niedostatek zajęć psychoedukacyjnych w szkołach, niski poziom współpracy na linii szkoła-rodzice.	Należy upowszechniać wiedzę na temat kryzysów psychicznych wśród dzieci i młodzieży oraz rozwijać praktyczne umiejętności nauczycieli i pedagogów szkolnych w zakresie rozpoznawania kryzysów psychicznych oraz systemu reagowania (również we współpracy z rodzicami) podczas szkoleń warsztatowych /narađ/konferencji, a także podkreślać wagę psychoedukacji w szkołach.	Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe (w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne), Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	Wspierać szkolenia warsztatowe/ narady/konferencje organizowane w obszarze zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży adresowane do nauczycieli, pedagogów oraz rodziców.

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr 10/170/24/VI
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 6 marca 2024 r.

Raport z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
na lata 2022-2026

Olsztyn, 2024

Wykaz używanych skrótów.....	3
Wprowadzenie.....	4
Cel główny Programu: Wzmacnianie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim	5
Cel szczegółowy 1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki	5
Cel szczegółowy 2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych	20
Cel szczegółowy 3: Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom	30
Wnioski i rekomendacje wynikające z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026	33

Wykaz używanych skrótów

- CIS – Centrum Integracji Społecznej.
- ESPAD –Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach.
- FASD – spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych.
- GKRPA – gminna komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.
- JWH080 – organiczny związek chemiczny, analgetyk i substancja psychoaktywna z grupy kannabinoidów.
- KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
- KCPU-G1 – sprawozdanie dotyczące działalności samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
- KIS – Klub Integracji Społecznej.
- NSP – nowe substancje psychoaktywne, w tym tzw. „dopalacze”.
- ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.
- SP SPZOZ – Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie.
- WOTUW – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.
- WSS-E – Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.
- 3-MMC, 4-MMC, 4-MC, 7-aminoklonazepan, alprazolam, benzoiloeckgonina, pregabina – substancje psychoaktywne, mefedron.

Wprowadzenie

Warmińsko-Mazurski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 realizowany jest na podstawie art. 4 pkt 1-4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku oraz art. 9 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r., zgodnie z którymi samorząd województwa realizuje zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w postaci wojewódzkiego programu, stanowiącego część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Przy planowaniu i podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii kierowano się głównym celem programu, jakim jest wzmacnianie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim.

Dzięki dobrej współpracy z instytucjami i placówkami z terenu województwa, takimi jak: samorządy gmin i powiatów, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie, Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie, organizacje pozarządowe, szpitale oraz inne placówki zajmujące się leczeniem uzależnień, możliwe było uzyskanie informacji i danych przydatnych w przygotowaniu niniejszego raportu. Realizacja zadań Programu jest finansowana w sposób ciągły, ze środków pochodzących z opłat pobieranych za wydawanie przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W 2023 roku w budżecie województwa na realizację Programu zabezpieczone były środki finansowe, których wykorzystanie zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 1. Środki finansowe wydatkowane w latach 2021-2023 na realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie warmińsko-mazurskim – przez samorząd województwa oraz samorządy gminne

Rok	Wysokość środków finansowych uzyskanych przez samorząd województwa oraz samorządy gminne z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	Wysokość środków wydatkowanych przez samorząd województwa	Wysokość środków wykorzystanych przez gminy na realizację programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii
2021	36 116 329 zł	777 472 zł	37 151 221 zł*
2022	34 080 910 zł	554 832 zł	35 377 091 zł

2023	50 023 119 zł	1 151 906 zł	47 504 310 zł
------	---------------	--------------	---------------

Źródło: Dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie oraz Regionalnej Izby Obrachunkowej w Olsztynie.

* Wysokość środków wykorzystanych przez gminy na realizację programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii może przewyższać wysokość środków finansowych uzyskanych przez samorząd województwa oraz samorządy gminne z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, ponieważ gminy mogą korzystać z dodatkowych źródeł finansowych, np. środki pochodzące z opłat za zezwolenie na obrót hurtowy napojami alkoholowymi w opakowaniach jednostkowych nieprzekraczających 300 ml (tzw. „małpkowe”).

Cel główny Programu: Wzmacnianie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim

Cel szczegółowy 1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki

- 1.1. Wspieranie realizacji programów profilaktycznych z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej oraz wskazującej, w tym programów zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

Profilaktyka uniwersalna ma na celu przeciwdziałanie pierwszym próbom podejmowania zachowań ryzykownych lub opóźnienie inicjacji. Działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej realizowane są przede wszystkim przez nauczycieli, pedagogów i psychologów szkolnych. Programy z zakresu profilaktyki selektywnej adresowane są do grup szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych w związku z uwarunkowaniami biologicznymi, psychologicznymi czy społecznymi. Natomiast programy z zakresu profilaktyki wskazującej kierowane są do uczniów, u których zaobserwowano już pierwsze symptomy zaburzeń w związku z sięganiem po substancje psychoaktywne, np. nastolatki upijające się w weekendy.

W 2023 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przekazał łącznie 40 tys. zł na dofinansowanie dwóch programów zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, realizowanych przez Fundację Centrum Działań Profilaktycznych:

1. „Rekomendowany Program Domowi Detektywi „Jaś i Małgosia na tropie” – zadanie miało na celu przygotowanie nauczycieli do realizacji programu rekomendowanego, nakierowanego na zapobieganie picia alkoholu przez 10-12 latków poprzez ustalanie rodzinnych zasad dotyczących alkoholu, rozmowy na temat alkoholu pomiędzy rodzicami i ich dorastającymi dziećmi, a także poprzez wzmacnianie innych czynników chroniących takich jak: umiejętność odmawiania w sytuacji presji skłaniającej do picia alkoholu, normy rówieśnicze

przeciwnie picie oraz odpowiednia do wieku wiedza na temat alkoholu. W ramach zadania przygotowano do realizacji programu 100 nauczycieli szkół podstawowych, w szczególności pedagogów oraz wychowawców klas.

2. „Przeciwdziałanie narkomanii. Program Profilaktyczny Szkolna Interwencja Profilaktyczna” – zadanie miało na celu przygotowanie nauczycieli oraz członków rad pedagogicznych do realizacji programu rekomendowanego, nakierowanego na ograniczenie wśród uczniów używania substancji psychoaktywnych (nikotyny, alkoholu, narkotyków, NSP) oraz podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie wczesnego diagnozowania i sprawnego reagowania na zachowania ryzykowne uczniów. W ramach zadania przygotowano do realizacji programu 311 nauczycieli oraz członków rad pedagogicznych.

Dofinansowano również dwa programy profilaktyczne na łączną kwotę 40 tys. zł, spoza systemu rekomendacji:

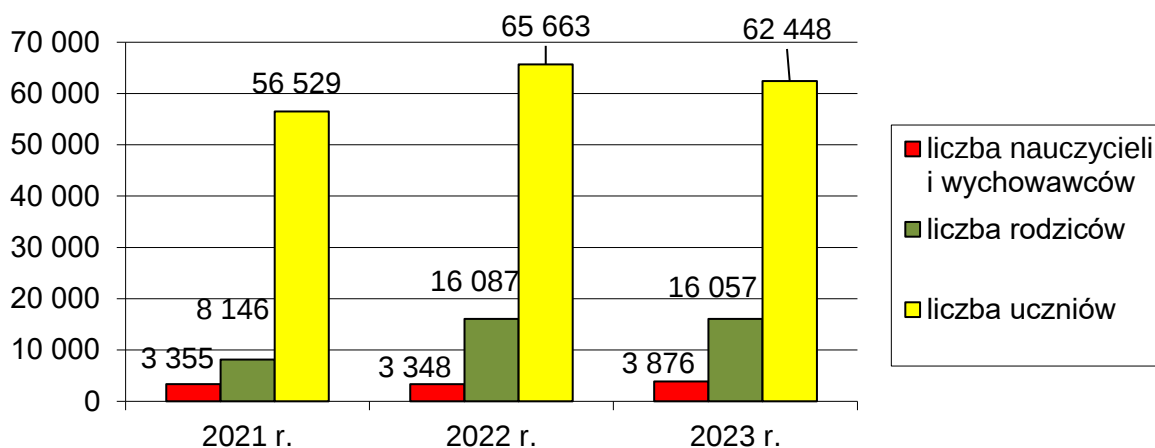
1. „Programy profilaktyczne – kluczem do zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży” –Stowarzyszenie „Wychowanie dla Przyszłości”. Zadanie miało na celu długofalowe niwelowanie skutków pandemii i działanie na rzecz bezpieczeństwa oraz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży poprzez realizację innowacyjnych programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych nie tylko do młodych ludzi, ale także ich rodziców oraz nauczycieli. W programie udział wzięły 84 osoby.
2. „W drodze do siebie – program warsztatów z zakresu profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych i zachowań ryzykownych dla osób dorosłych” – Fundacja Alternatywnej Edukacji „ALE”. Zadanie miało na celu podniesienie kompetencji adaptacyjnych do skuteczniejszego radzenia sobie z czynnikami ryzyka sprzyjających uzależnieniom wśród młodych dorosłych. W programie udział wzięły 104 osoby.

W celu dogłębnej analizy działań z zakresu profilaktyki w gminach, w ankiecie dotyczącej realizacji w gminach zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy zawarto pytania dotyczące uczestników programów profilaktycznych. W 2023 roku łącznie skorzystało z nich 82 381 osób (dane z 76 gmin).

Liczba uczniów oraz rodziców uczestniczących w realizacji szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych zmalała w 2023 roku w porównaniu do roku 2022. Natomiast liczba nauczycieli i wychowawców zaangażowanych w profilaktykę r/r wzrosła o 528 osób. Analizy danych za 2023 r. dokonano na podstawie 76 ze 116 gmin naszego województwa.

Dane dotyczące liczby uczestników szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023 obrazuje Wykres 1.

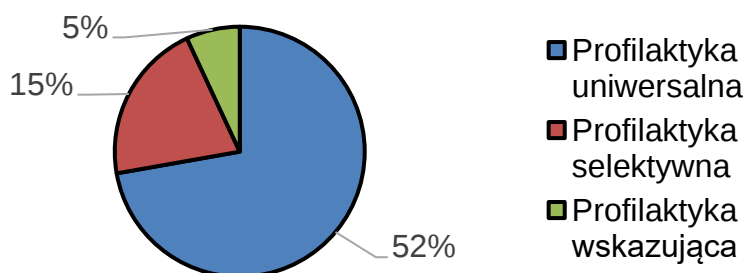
Wykres 1. Uczestnicy szkolnych i pozaszkolnych programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1.

Realizatorzy programów profilaktycznych w województwie warmińsko-mazurskim (Wykres 2) realizują głównie programy skupiające się na profilaktyce uniwersalnej (52%) . Dużo rzadziej korzystają z programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej – zarówno rekomendowanych, jak i również autorskich, spoza systemu rekomendacji.

Wykres 2. Odsetek gmin realizujących programy profilaktyczne na trzech poziomach profilaktyki w 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie ankiet przekazywanych przez samorządy gminne*.

*dane uzyskano od 76/116 gmin – będą aktualizowane na bieżąco.

Podczas szkoleń, narad i konferencji organizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, a także podczas spotkań zespołów roboczych, zapraszani prelegenci i goście (głównie profilaktycy uzależnień) podkreślali wagę realizacji programów rekomendowanych, które dzięki ewaluacji i specjalistycznym szkoleniom dla realizatorów przynoszą wymierne rezultaty w profilaktyce uzależnień. Opisy programów umieszczono w bazie programów na stronie internetowej: www.programyrekomendowane.pl.

Wskaźnik dotyczący liczby gmin w województwie, które w danym roku realizowały co najmniej 1 program rekomendowany znajduje się w sprawozdaniu KCPU-G1. Sprawozdanie za rok 2023 opublikowane zostanie jesienią 2024 roku. Dane za 2023 rok są również zbierane przez ROPS bezpośrednio od gmin – zebrano 76 wypełnionych ankiet (ze 116).

40% gmin województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 roku realizowało przynajmniej jeden program rekomendowany. Z ankiet dotyczących realizacji w gminach w 2023 roku zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim najczęściej realizowanymi przez gminy programami rekomendowanymi były:

1. Przyjaciele Zippiego – program z zakresu ochrony zdrowia;
2. Spójrz inaczej – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
3. Program Domowych Detektywów – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
4. Debata – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
5. Unplugged – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
6. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
7. Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej – program z zakresu ochrony zdrowia oraz profilaktyki uniwersalnej.

W celu poznania potrzeb samorządów gminnych w obszarze profilaktyki uzależnień behawioralnych w 2023 roku przeprowadzono dodatkową ankietę stanowiącą uzupełnienie informacji przekazywanych do ROPS przez samorządy lokalne w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień – dotyczącą tylko uzależnień behawioralnych.

Głównym celem ankiety było uzyskanie wiedzy na temat działań podejmowanych w gminach naszego województwa w zakresie uzależnień behawioralnych, a wyniki posłużyły do znalezienia rozwiązań i przygotowania się do pomocy samorządom lokalnym w rozszerzaniu prowadzonych działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień o uzależnienia behawioralne. Jednym z elementów współpracy w tym zakresie było zorganizowanie wojewódzkiej konferencji pn. „E-uzależnienia – wyzwania dla współczesnej rodziny”, którą opisano w Tabeli 9. Powyższą ankietę wypełniły 94 gminy z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (81%), tj.: 12 gmin miejskich, 30 miejsko-wiejskie oraz 52 gminy wiejskie.

Ze sprawozdań z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii wynika, iż w większości jednostek funkcjonariusze organizowali spotkania oraz realizowali programy informacyjno-edukacyjne.

„Zanim będzie za późno” to program skierowany do rodziców uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Realizowany jest na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego przez Komendę Wojewódzką Policji w

Olsztynie oraz Kuratorium Oświaty w Olsztynie, przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie, komendami powiatowymi oraz miejskimi policji, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz mediami lokalnymi.

W 2023 roku zrealizowano 51 spotkań, w których uczestniczyło ponad 2 370 rodziców i opiekunów uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Podczas spotkań policjanci wspólnie z pracownikami wojewódzkiej/powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych mówili o konsekwencjach zdrowotnych oraz prawnych związanych z zażywaniem środków odurzających. Informowali też o możliwościach rozpoznawania symptomów zażywania narkotyków i NSP przez młodzież oraz przekazywali wiedzę na temat form i miejsc uzyskania pomocy w przypadku pojawienia się problemu związanego z narkotykami.

- 1.2. Edukacja zdrowotna poprzez wspieranie kampanii i akcji krajowych oraz lokalnych, dotyczących, m.in. nowych zjawisk z zakresu uzależnień, badań i dobrych praktyk.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2023 roku dofinansował kampanię medialną realizowaną przez Fundację Mazurymedia „ABC alkozagrożeń”, której celem było podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń płynących z jazdy pod wpływem alkoholu. Na realizację zadania przekazano 19 800 zł.

Odbiorcami kampanii byli mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego – spot informacyjno-edukacyjny (audiowizualny) odtworzyło 102 388 osób.

Samorządy gminne również bardzo czynnie włączają się w realizację kampanii nie tylko lokalnych, ale także ogólnokrajowych.

W tabeli poniżej przedstawiono najczęściej podejmowane przedsięwzięcia oraz łączną liczbę uczestników wszystkich kampanii zrealizowanych lokalnie w latach 2021-2023.

Tabela 2. Realizacja kampanii i akcji lokalnych oraz krajowych w samorządach gminnych w latach 2021-2023

Rok	Przykładowe kampanie i akcje lokalne oraz krajowe (najczęściej realizowane)	Liczba uczestników wszystkich kampanii i akcji w danym roku
2021	- Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł” - Kampania „Postaw na rodzinę” - Kampania „Przeciw pijanym kierowcom” - Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci” - Kampania „DepresJA?”	- dzieci i młodzież: 17 821 osób - rodzice i opiekunowie: 8 410 osób - nauczyciele: 1 150 osób - seniorzy: 90 osób - kierowcy: 340 osób - sprzedawcy alkoholu: 44 osoby - mieszkańcy gminy: 4 732
2022	- Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł” - Kampania „Postaw na rodzinę”	- dzieci i młodzież: 22 200 osób - rodzice i opiekunowie: 7 665 osób - nauczyciele: 1 375 osób

	- Kampania „Odpowiedzialny kierowca” - Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci” - Kampania „Rodzina na tak”	- seniorzy: 94 osoby - kierowcy: 790 osób - sprzedawcy alkoholu: 33 osoby - mieszkańcy gminy: 4 450 osób
2023	- Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł” - Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci” - Kampania „W ciąży bez alkoholu” - Kampania „Dzień Bezpiecznego Internetu” - Kampania „Rodzina na tak”	- dzieci i młodzież: 15 889 osób - rodzice i opiekunowie: 5 189 osób - nauczyciele: 1 782 osoby - kobiety w ciąży: 310 kobiet - seniorzy: 50 osób - pielęgniarki POZ: 34 osoby - mieszkańcy gminy: 31 018 osób

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie ankiet przekazywanych przez samorządy gminne.

Oprócz kampanii zakładających pogłębienie wiedzy na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych, w gminach realizowano również akcje adresowane do całych rodzin, mające na celu zwrócenie uwagi na problemy związane z różnymi zaburzeniami zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych (uzależnienia behawioralne, depresja itp.). Kampanie prowadzone lokalnie oraz te ogólnokrajowe, w realizację których włączały się gminy, prowadzone były na podstawie regularnie przeprowadzanych diagnoz i badań.

W 2023 roku w 37 gminach podejmowano działania polegające na identyfikowaniu problemów społecznych związanych z uzależnieniami i innymi zaburzeniami zdrowia psychicznego.

1.3. Monitorowanie stanu epidemiologicznego w zakresie używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz sytuacji związanej z dostępnością do alkoholu.

W celu zabezpieczenia kompleksowych świadczeń zdrowotnych z zakresu leczenia uzależnień dla mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, jako jeden z głównych celów na kolejne lata, przyjęto poprawę zdrowia psychicznego mieszkańców i redukcję szkodliwych skutków uzależnień, głównie poprzez poprawę modelu opieki ambulatoryjnej, dziennej i środowiskowej.

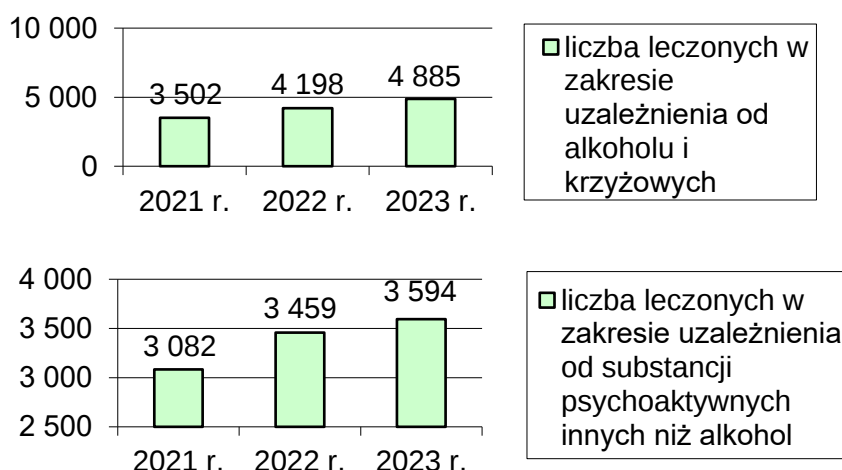
Placówki leczenia uzależnień, działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, świadczą następujące rodzaje usług:

1. leczenie pacjentów na oddziałach psychiatrycznych, leczenia uzależnień i detoksykacji;
2. leczenie pacjentów na oddziałach dziennych psychiatrycznych i leczenia uzależnień;
3. leczenie ambulatoryjne w przychodniach psychiatrycznych i poradniach leczenia uzależnień.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na dzień 31 grudnia 2023 r. opiekę stacjonarną w zakresie leczenia uzależnienia świadczyło 10 podmiotów, w tym: 3 szpitale psychiatryczne i 4 ośrodki leczenia uzależnień oraz 3 szpitale ogólne – powiatowe posiadające w strukturze oddziały leczenia uzależnień/wydzielone przedsiębiorstwa w zakresie leczenia uzależnień. Tyle samo podmiotów zapewniało pacjentom opiekę stacjonarną w zakresie leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol.

Liczba osób leczonych w placówkach stacjonarnych (wykres 3) w 2023 roku wzrosła w stosunku do roku 2022 – o 687 osób leczonych z powodu uzależnienia od alkoholu oraz o 135 osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol. Natomiast w stosunku do 2021 roku jest to wzrost aż o 1383 osób leczonych z powodu uzależnienia od alkoholu oraz o 512 osób uzależnionych od innych substancji psychoaktywnych, co obrazuje Wykres 3.

Wykres 3. Liczba pacjentów placówek stacjonarnych leczenia uzależnień (uzależnienia od alkoholu i krzyżowe oraz od innych substancji psychoaktywnych) w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

W każdym roku zmienia się trend korzystania z różnych form pomocy. Liczba porad udzielanych w poradniach leczenia uzależnień od alkoholu rośnie na przestrzeni lat, natomiast liczba porad w związku z uzależnieniem od innych substancji psychoaktywnych raz rośnie, raz maleje. Te dane wskazują na zmieniającą się świadomość problemów wynikających z uzależnień i współuzależnień wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego i potwierdzają tezę, że alkoholizm jest najczęstszym uzależnieniem, z którym pacjenci zgłaszają się do leczenia. Z roku na rok rośnie również liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień od alkoholu (wzrost w 2023 r. o 8 402 osoby w stosunku do 2022 r.) oraz liczba osób uczestniczących w terapiach indywidualnych oraz grupowych (terapia indywidualna: wzrost w 2023 r. o 363 pacjentów w stosunku

do 2022 r.; terapia grupowa: wzrost w 2023 r. o 373 pacjentów w stosunku do 2021 r.).

Tabela 3. Opieka ambulatoryjna w zakresie leczenia uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Poradnie terapii uzależnienia od alkoholu			
Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba poradni leczenia uzależnień	22	22	23
Liczba porad w poradniach leczenia uzależnień	63 345	63 763	71 709
Liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień	59 546	59 590	67 922
Psychoterapia indywidualna (liczba osób)	4 430	4 731	5 094
Psychoterapia grupowa (liczba osób)	1 279	1 636	2 009
Poradnie terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol			
Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba poradni leczenia uzależnień	11	11	12
Liczba porad w poradniach leczenia uzależnień	7 304	7 018	7 287
Liczba wizyt u psychologów, terapeutów i instruktorów terapii uzależnień	6 913	6 613	6 896
Psychoterapia indywidualna (liczba osób)	411	462	549
Psychoterapia grupowa (liczba osób)	34	61	84

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

W 2023 odnotowano wzrost pacjentów poradni leczenia uzależnień w niemalże każdej grupie wiekowej. Wyjątek stanowi grupa leczonych z powodu uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych niż alkohol w przedziale wiekowym 65 lat i więcej – wskaźnik utrzymał się na tym samym poziomie.

Tabela 4. Leczeni w poradniach leczenia uzależnień w latach 2021-2023

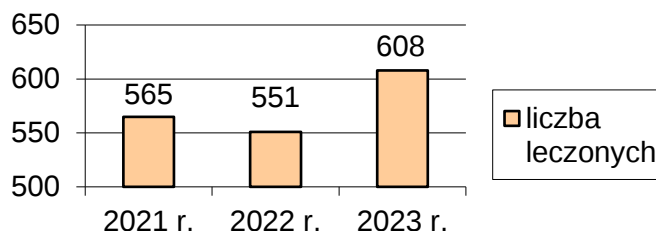
Uzależnienia od alkoholu						
Lata	Leczeni ogółem	W tym leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lata	65 lat i więcej
2021	6 814	3 792	99	717	5 555	443
2022	7 116	3 999	119	714	5 762	521
2023	7 548	4 209	135	784	6 100	529
Uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol						
Lata	Leczeni ogółem	W tym leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lata	65 lat i więcej

2021	854	539	105	232	504	13
2022	929	617	142	246	519	22
2023	1 007	663	160	272	553	22

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Opieka stacjonarna oraz ambulatoryjna, analizowana powyżej, jest uzupełniana terapią dzienną. Pacjenci z problemem uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych mogą uzyskać wsparcie w 7 funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego dziennych oddziałach leczenia uzależnień. W 2023 roku odnotowano wzrost liczby osób biorących udział w programach terapii uzależnień na oddziałach dziennych – 57 osób więcej niż w 2022 roku ukończyło leczenie.

Wykres 4. Leczeni w dziennych oddziałach leczenia uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

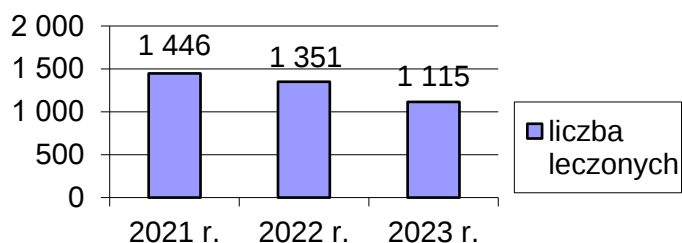

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu w województwie warmińsko-mazurskim świadczą również 33 podmioty ogólnopsychiatryczne – w 2023 roku odnotowano spadek osób leczonych na oddziałach ogólnopsychiatrycznych o 236 pacjentów w stosunku do 2022 roku.

Liczbę pacjentów leczonych w tych placówkach przedstawiono na wykresie 5.

Wykres 5. Liczba pacjentów leczonych w podmiotach ogólnopsychiatrycznych (zakresy ogólnopsychiatryczne, uzależnienia od alkoholu i krzyżowe) w województwie warmińsko-mazurskim

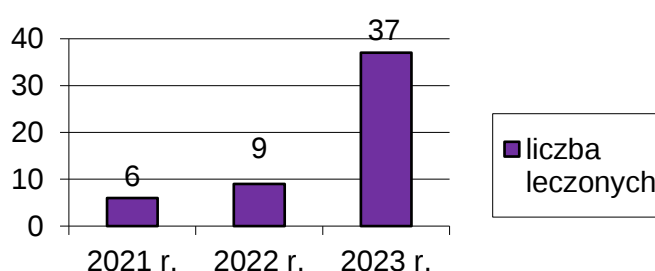
Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Dodatkowo uzależnienia leczone są w ośrodkach środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży:

- I poziom referencyjny – 13 poradni leczenia uzależnień;
- II poziom referencyjny – centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży;
- III poziom referencyjny – 3 poradnie leczenia uzależnień, 2 oddziały dzienne, wysokospecjalistyczny ośrodek.

Jest to wynik kontynuacji wprowadzania w 2020 roku reformy leczenia dla dzieci i młodzieży. W 2023 roku w ośrodkach środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej leczono 37 pacjentów – o 28 osób więcej niż w 2022 roku.

Wykres 6. Leczeni w ośrodkach środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia.

Od 2010 roku monitoruje się w Polsce problemy związane z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych. Są to substancje zarówno pochodzenia syntetycznego, jak i naturalnego, działające stymulująco bądź psychodelicznie czy halucynogennie. Substancjami, po które najczęściej sięgają osoby eksperymentujące bądź uzależnione od tych substancji, są syntetyczne kannabinoidy (o działaniu zbliżonym do marihuany i haszyszu) oraz pochodne katynonów (psychostymulanty o działaniu podobnym do kokainy i amfetaminy). Jak w latach 2021-2023 kształtował się problem zażywania nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz związanych z nimi interwencji medycznych prezentuje poniższa tabela, opracowana na podstawie danych statystycznych pozyskanych od Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie.

2023 to kolejny rok potwierdzający, że działania na wielu szczeblach w związku z ograniczeniem spożywania nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych przynoszą wymierne efekty. Mimo wzrostu liczby interwencji medycznych w stosunku do 2022 roku pozostaje ona na stosunkowo niskim poziomie - w całym województwie odnotowano jedynie 3 interwencje medyczne w związku z zażyciem nowych substancji psychoaktywnych. Niestety wszystkie zakończyły się zgonem pacjenta.

Problem używania narkotyków nadal powinien być szczegółowo monitorowany – w 2023 roku w województwie odnotowano również 25 interwencji medycznych

w związku z zażyciem innych substancji. Użytkownicy trafiali do szpitali po zatruciu między innymi: amfetaminą, mefedronem czy marihuaną¹.

Tabela 5. Zgłoszone interwencje medyczne związane z NSP oraz ze środkami zastępczymi w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2021-2023

Rok	Liczba interwencji medycznych	Liczba zgonów
2021	1	1
2022	1	1
2023	3	3

Źródło: Raporty „Zgłoszenia zatruc substancjami psychoaktywnymi”, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie.

W 2021 r. 1 zgon potwierdzony wynikami badań toksykologicznych (mężczyzna, wynik z krwi: 3-MMC, 4-MMC, 4-MC, kwas gamma-hydroksymasłowy (GHB), sildenafil)

W 2022 r. 1 zgon potwierdzony wynikami badań toksykologicznych (kobieta, wynik z krwi: 3-MMC, 4-MMC, 4-MC, 7-aminoklonazepam, alprazolam, benzoilekgonina, morfina oraz pregabaina)

W 2023 r. 3 zgony potwierdzone wynikami badań toksykologicznych (kobieta, wynik z krwi: 4-CMC, JWH080; kobieta, wynik z krwi: estazolam, hydroksyzyna, JWH080; kobieta, wynik z krwi: 7-aminoklonazepam, amfetamina, fluoksetyna, kwas gamma-hydroksymasłowy, paracetamol, pregabalina, tramadol).

- 1.4. Włączanie się w działania zmierzające do ograniczenia dostępności do alkoholu, m.in. poprzez wspieranie prowadzenia efektywnych polityk lokalnych w zakresie produkcji, dystrybucji, sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.

Samorządy gminne mają największy wpływ na kształtowanie lokalnej polityki w zakresie dostępności napojów alkoholowych. Chcąc mieć znaczący udział w ograniczaniu dostępności do alkoholu, przedstawiciele gmin mogą wprowadzać rozwiązania systemowe, które skutecznie ograniczą spożycie napojów alkoholowych, poprzez:

- Ustalenie maksymalnej liczby mieszkańców na punkt sprzedaży alkoholu, co zahamuje wzrost liczby punktów sprzedaży.
- Wprowadzenie całkowitego zakazu reklamy napojów alkoholowych oraz ustawowe wskazanie godzin sprzedaży alkoholu w specjalnych nieekspozowanych strefach sklepowych.

¹ Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie, Raport „Zgłoszenia zatruc substancjami psychoaktywnymi w 2023 r.”, Olsztyn 2023

- Ustalenie cen alkoholu na wyższym poziomie.

Z pozyskanych danych wynika, że w 2023 roku zaledwie w 14 gminach województwa warmińsko-mazurskiego obowiązywała uchwała ograniczająca dostęp do alkoholu w godzinach nocnych. Uchwałę do tej pory podjęto m.in. w następujących gminach: Olsztyn, Iława (gmina miejska), Biała Piska, Bisztynek, Dywity, Grodziczno, Jeziorany, Jonkowo, Kalinowo, Kętrzyn, Orneta, Pieniężno, Płoskinia, Świętajno. W celu podjęcia dialogu na temat możliwości ograniczania w gminach dostępu do alkoholu zorganizowano wojewódzką konferencję pn. Rola samorządu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. W konferencji udział wzięli przedstawiciele samorządów lokalnych i współpracujących z nimi instytucji zajmujących się obszarem profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. W ramach konferencji wygłoszono wykłady obejmujące następujące tematy: społeczne konsekwencje spożywania napojów alkoholowych, zalecenia WHO w sprawie konsumpcji alkoholu, możliwości gmin w ograniczaniu dostępności alkoholu na przykładzie miasta Olsztyn, budowanie gminnego systemu profilaktyki na przykładzie miasta Iława. W konferencji udział wzięło 87 osób.

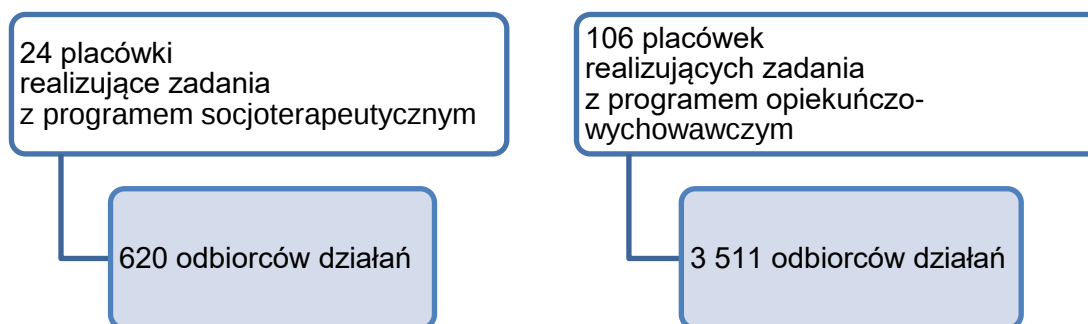
- 1.5. Wzmacnianie systemu pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, a także ich rodziców i opiekunów.

Samorząd Województwa, monitoruje działania zmierzające do podnoszenia jakości usług świadczonych na rzecz dzieci i młodzieży, m.in. w placówkach realizujących programy socjoterapeutyczne oraz opiekuńczo-wychowawcze.

W 2023 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało:

- 24 placówki realizujące zadania z programem socjoterapeutycznym;
- 106 placówek realizujących zadania z programem opiekuńczo-wychowawczym.

Wykres 7. Funkcjonowanie placówek z programem socjoterapeutycznym oraz opiekuńczo-wychowawczym w 2023 roku

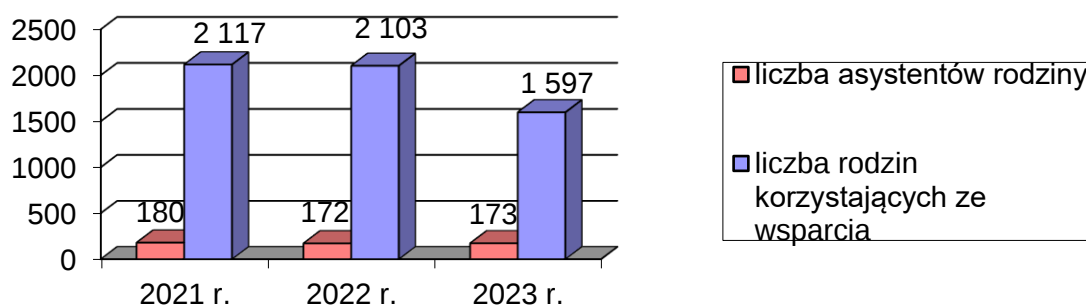
Źródło: Dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych KCPU-G1.

Dane za rok 2023, dotyczące działalności samorządów gminnych, uzyskano od 76/116 gmin – pełne dane ze sprawozdania KCPU-G1 opublikowane zostaną jesienią 2024 roku.

Nieocenioną rolę we wspieraniu rodzin z dysfunkcjami pełnią asystenci rodziny, których wsparcie najczęściej kierowane jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych m.in. z powodu spożywania alkoholu.

W 2023 roku w województwie warmińsko-mazurskim pracował 1 asystent rodziny mniej niż w roku 2022. Liczba rodzin objętych działaniami asystentów w 2023 roku również zmalała – z 2 103 do 1 597 rodzin. Wskaźnik ten nadal obrazuje istniejące potrzeby mieszkańców województwa w zakresie wsparcia socjalnego i psychoedukacyjnego.

Wykres 8. Wsparcie asystentów rodziny w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2021-2023.

W celu oceny stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w tym m.in.: problemów uzależnień, przemocy, depresji, myśli i prób samobójczych, z uwzględnieniem przyczyn i ich częstotliwości, a także charakterystyki osób borykających się z danym problemem, we współpracy z pracownią doradczo-badawczą EDBAD z Łodzi Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeprowadził wojewódzkie badanie pn. „Diagnoza stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich województwa warmińsko-mazurskiego”. Dzięki badaniu zidentyfikowano również obszary wymagające pracy z kadrami pedagogicznymi w zakresie występowania zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży oraz dokonano oceny lokalnego systemu wsparcia osób po próbie samobójczej.

Badanie było realizowane w podziale na grupy:

1. Grupa I – uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
2. Grupa II – kadra pedagogiczna szkół (nauczyciele i wychowawcy).
3. Grupa III – profesjonaliści (pedagodzy, psychologowie, psychoterapeuci).

Łącznie w badaniu udział wzięło 1 520 uczniów oraz 473 nauczycieli.

Badanie pozwoliło zidentyfikować następujące problemy:

- ✓ Braki w świadomości społecznej na temat zaburzeń psychicznych.

- ✓ Niedostateczne działania w zakresie promocji zdrowia psychicznego.
- ✓ Niedostatecznie sprawne funkcjonowanie systemu wsparcia w placówkach edukacyjnych.
- ✓ Deficyty wiedzy o psychice dzieci i młodzieży zdobywanej przez nauczycieli w toku edukacji oraz niedostatek zaangażowania potrzebnego do rozbudowania jej.
- ✓ Niedostatek psychoedukacji w szkołach.
- ✓ Utrudniony dostęp do specjalistów.
- ✓ Niedostateczna współpraca pomiędzy różnymi podmiotami systemu wsparcia dzieci i młodzieży w kryzysie.
- ✓ Kryzys więzi rodzinnych. Niedostatek kompetencji wychowawczych wśród rodziców.
- ✓ Deficyty współpracy na linii rodzice–szkoła.

Dzięki przeprowadzonej diagnozie przygotowano również listę rekomendacji, dzięki którym możliwe będzie minimalizowanie wyżej wymienionych problemów.

Mając na uwadze rosnące potrzeby dzieci i młodzieży w zakresie wsparcia ich zdrowia psychicznego przeprowadzono dwa szkolenia dla kadr pedagogicznych:

1. „Dialog motywujący – skuteczne wsparcie w procesie wychowawczym”, którego celem było przygotowanie kadr pedagogicznych do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień w środowiskach szkolnych. W szkoleniu udział wzięło 37 nauczycieli oraz pedagogów szkolnych z województwa warmińsko-mazurskiego. Szkolenie przeprowadzono we współpracy z KCPU.
2. „Prewencja zachowań suicydalnych dzieci i młodzieży”. W szkoleniu uczestniczyło 80 osób.

Przekazano również dofinansowanie w wysokości 14 905 zł Fundacji Rozwoju Rodziny Psychologia Holistyczna na realizację zadania pn. „PoMOCna linia – telefon wsparcia dla osób w kryzysie psychicznym spowodowanym uzależnieniem w województwie warmińsko-mazurskim”. Z oferty telefonu skorzystało ok 800 osób w kryzysie psychicznym, w tym osoby małoletnie.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘTE W RAMACH CELU SZCZEGÓŁOWEGO 1

Wskaźnik	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba programów profilaktycznych dofinansowanych w ramach otwartego konkursu ofert z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom (profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca).	8	3*	6
Liczba uczestników programów profilaktycznych dofinansowanych w ramach otwartego konkursu ofert z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom	868	230 095	103 865**

(profilaktyka uniwersalna, selektywna i wskazująca).			
Liczba gmin, w której realizowano co najmniej jeden program rekomendowany.	63	62	46
Liczba kampanii i akcji krajowych oraz lokalnych, dotyczących, m.in. nowych zjawisk z zakresu uzależnień, badań i dobrych praktyk.	lokalnie: 63 kampanie (wiele z nich powtarzana w co najmniej kilku gminach)	lokalnie: 70 kampanii (wiele z nich powtarzana w co najmniej kilku gminach) zasięg wojewódzki: 2 kampanie Fundacji Mazurymedia	lokalnie: 57 kampanie (wiele z nich powtarzana w co najmniej kilku gminach) zasięg wojewódzki: 1 kampania Fundacji Mazurymedia
Liczba uczestników kampanii i akcji krajowych oraz lokalnych, dotyczących, m.in. nowych zjawisk z zakresu uzależnień, badań i dobrych praktyk.	32 587	246 702	157 340
Liczba przeprowadzonych badań/diagnoz oraz przygotowanych raportów z zakresu używania substancji psychoaktywnych oraz dostępności alkoholu.	lokalnie: 44 na poziomie województwa: 1 (Badanie ESPAD)	lokalnie: 49	lokalnie: 39 na poziomie województwa: 1 (Diagnoza stanu zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży szkół podstawowych i średnich województwa warmińsko-mazurskiego)
Liczba działań prowadzących do zmniejszenia dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu (w tym współpraca z samorządami lokalnymi).	1	1	1
Liczba zadań realizowanych w zakresie wzmacniania systemu pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, a także ich rodziców i opiekunów – kampanie, konferencje, spotkania.	1	3	2

* Ze względu na procedury związane z uchwaleniem Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 nie przeprowadzono otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych samorządu województwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Dofinansowano 5 ofert złożonych w trybie art. 19a - 3 z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz 2 z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

** Liczba wyświetleń materiału filmowego publikowanego w ramach kampanii Fundacji Mazurymedia.

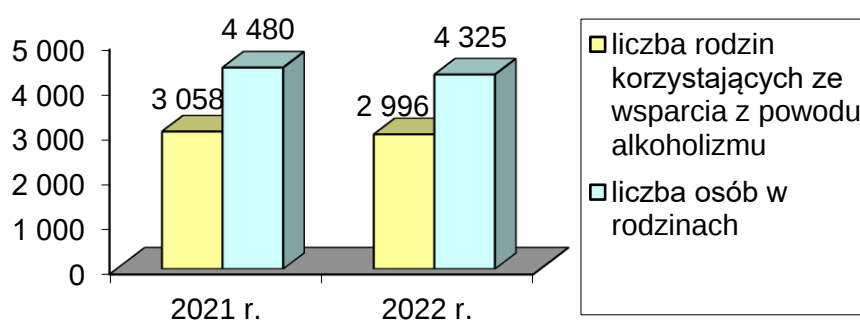
Cel szczegółowy 2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych

2.1. Wzmacnianie systemu redukcji szkód, leczenia i aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych oraz rozwoju istniejących form wsparcia.

Jak wynika z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej oraz centrów usług społecznych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, corocznie identyfikuje się znaczną liczbę rodzin, które uzyskują wsparcie z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.

W 2022 roku zmalała liczba rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, natomiast wzrosła ta dotycząca rodzin uzyskujących wsparcie z tytułu wystąpienia problemu narkomanii. W związku z tym bardzo ważnym aspektem jest kontynuowanie podejmowania szeregu działań w celu ograniczenia spożywania substancji psychoaktywnych przez dorosłych, młodzież i dzieci.

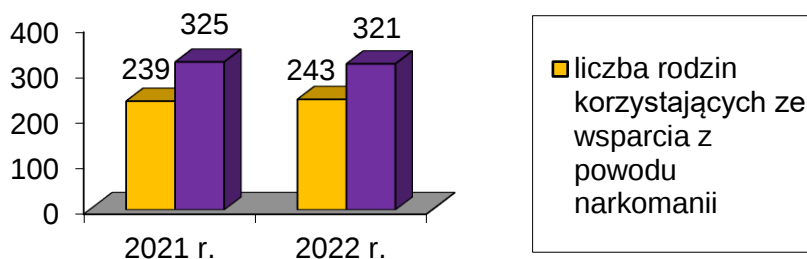
Wykres 9. Natężenie korzystania z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2021-2022 w województwie warmińsko-mazurskim*

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2021-2022.

* dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku.

Wykres 10. Natężenie korzystania z systemu pomocy społecznej z powodu narkomanii w latach 2021-2022 w województwie warmińsko-mazurskim*

Źródło: Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2021-2022.

* dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku.

Istotną funkcję w działaniach profilaktycznych pełnią centra i kluby integracji społecznej, które są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków po ukończonym procesie leczenia. Działalność CIS jest szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka, takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych.

Tabela 6. Liczba CIS oraz liczba uczestników w latach 2021-2023

Rok	2021	2022	2023
Liczba CIS	10	10	11
Liczba uczestników	1 164	1 385	1 108

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie. W naszym regionie, na dzień 31 grudnia 2022 roku, zarejestrowanych było 45 klubów integracji społecznej, działających zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym.

Tabela 7. Liczba KIS oraz liczba uczestników w latach 2021-2023

Rok	2021	2022	2023
Liczba KIS	47	45	Dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku
Liczba osób korzystających ze wsparcia KIS	1 236	1 162	Dane za 2023 rok zostaną opublikowane na przełomie marca/kwietnia 2024 roku

Źródło: Dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

W celu wsparcia systemu redukcji szkód Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przekazał dofinansowanie w wysokości 16 720 zł Poradni Profilaktyczno-Konsultacyjnej Stowarzyszenia MONAR w Olsztynie na realizację zadania pn. „Realizacja programów reintegracji społecznej wśród osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych”.

Celem zadania było utrwalenie świadomości i postaw osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, nabycie rzetelnej wiedzy i umiejętności pozwalającej uzależnionym osobom na trwale utrzymanie abstynencji. W programie uczestniczyło 78 osób uzależnionych i współuzależnionych.

2.2. Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie.

Od wielu lat Samorząd Województwa wspiera funkcjonowanie w województwie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci”. Działalność pomieszczeń jest corocznie monitorowana. Obecnie w województwie funkcjonuje 18 takich pokoi, co obrazuje tabela 8.

Można zauważyć wzrost liczby przesłuchań przeprowadzonych w 2023 roku przez funkcjonariuszy policji, prokuratorów i sędziów w stosunku do roku 2022. W 2023 roku, w stosunku do roku ubiegłego, zauważalny jest kilkukrotny wzrost przeprowadzonych badań (z 62 do 223 badań).

Tabela 8. Funkcjonowanie „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci” w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	Liczba działających Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci	Liczba przeprowadzonych przesłuchań (policyjnych, prokuratorskich, sędziowskich)	Liczba posiedzeń składu sędziowskiego	Liczba przeprowadzonych badań (psychologicznych, pedagogicznych, innych)	Liczba sesji terapeutycznych (w godzinach)
2021	18	422	272	52	188
2022	18	298	170	62	342
2023	18	421	253	223	360

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych uzyskanych z placówek prowadzących „Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci”.

Samorząd Województwa, wspierając samorządy gminne w realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w latach 2021-2023 przygotował cykl szkoleń przewidzianych dla członków i kandydatów do zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

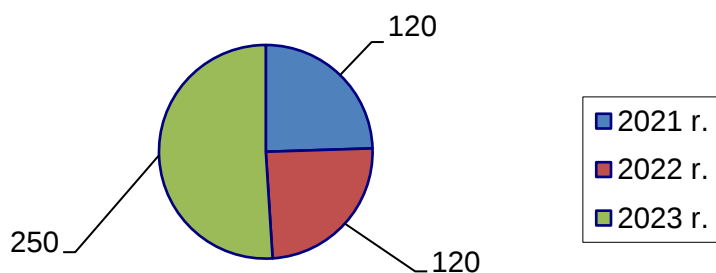
Szkolenie „Etapy pracy z osobami doświadczającymi przemocy domowej i stosującymi przemoc domową” obejmowało 24 godziny dydaktyczne w 6 grupach warsztatowych po 20 osób.

Wśród uczestników byli przede wszystkim: pracownicy socjalni, członkowie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, asystenci rodziny, psychologowie, pedagodzy, policjanci.

Uczestnicy szkolenia zapoznali się m.in. z następującymi zagadnieniami:

- Diagnoza potrzeb członków rodziny z problemem przemocy, w tym osób doświadczających przemocy, dzieci i osób stosujących przemoc.
 - Dziecko krzywdzone z perspektywy procedury NK oraz zagadnienia dot. profilaktyki, rozpoznawania problemu (specyficznych i niespecyficznych symptomów, form, zidentyfikowanych zespołów diagnostycznych, itp.).
 - Udzielanie wsparcia i pomoc psychoterapeutyczna, prawna, socjalna, pedagogiczna,
- z zachowaniem zasad podmiotowości i dobrowolności w korzystaniu ze środków oddziaływania – kontekst osoby doświadczającej przemocy.
- Zadania przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, uczestników grup diagnostyczno-pomocowych.
 - Monitorowanie sytuacji rodzin z problemem przemocy.

Wykres 11. Liczba uczestników szkoleń w latach 2021-2023 dla członków i kandydatów do zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

W świetle nowelizacji przepisów prawnych regulujących pracę m.in. zespołów interdyscyplinarnych w 2023 roku zorganizowano szkolenie dotyczące zmian do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (aktualnie przemocy domowej), w którym udział wzięli przedstawiciele różnych instytucji pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. W ramach szkolenia zaprezentowano aspekty prawne w świetle wprowadzonych nowelizacji oraz istotne elementy wpływające na

zmiany w funkcjonowaniu zespołów interdyscyplinarnych. W szkoleniu udział wzięło 130 osób.

W ramach wojewódzkich obchodów kampanii Biała Wstążka, poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet, zorganizowano konferencję mającą na celu upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy domowej. W trakcie konferencji wygłoszono trzy wykłady dotyczące: zjawiska wtórnej wiktymizacji kobiet doznających przemocy domowej, prawa wobec przemocy domowej oraz źródeł występowania przemocy domowej. Wyróżnieni zostali także Kawalerowie Białej Wstążki, tj. mężczyźni, którzy zasłużyli się w pomocy kobietom doświadczającym przemocy.

W ramach współpracy z trzecim sektorem Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2023 roku przekazał 29 500 zł dwóm organizacjom pozarządowym na realizację 3 zadań w ramach otwartego konkursu ofert w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej:

1. Stowarzyszenie „Wychowanie dla Przyszłości” na realizację -zadanie „Stop przemocy rówieśniczej w szkole”, którego celem było wzmocnienie kompetencji wychowawczych i świadomości pełnionej roli w kształtowaniu umiejętności psychospołecznych.
2. Fundacja Mazurymedia - zadanie „MÓWIĘ NIE! PRZEMOCY WOBEC KOBIET”. W ramach zadania opublikowano 3 materiały audiowizualne o tytułach: "Przemoc po sąsiedzku. Mówię Nie!"; "Ofiara przemocy. Mówię Nie!" oraz "Sprawca przemocy. Mówię Nie!".
3. Fundacja Mazurymedia - zadanie „MÓWIĘ NIE!”. W ramach zadania opublikowano 2 materiały audiowizualne - Odcienie przemocy - Mówię nie! oraz Cyberprzemoc - Mówię nie!.

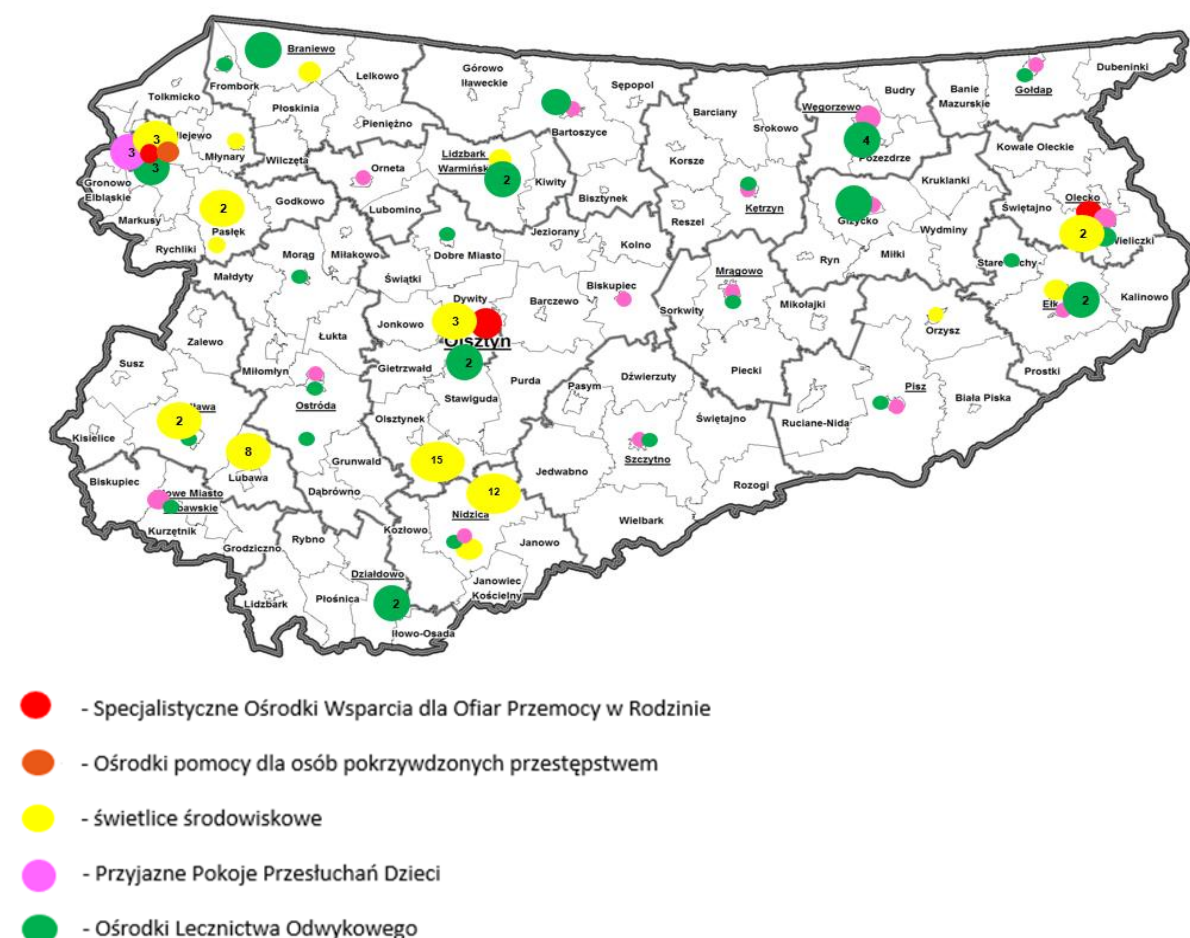
Łącznie z zadań skorzystało 85 089 osób, w tym 84 798 osób to odbiorcy kampanii zrealizowanych przez Fundację Mazurymedia.

We wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują placówki, w których osoby uwiękane w przemoc oraz uzależnienia mogą otrzymać pomoc.

W 2023 r. wsparcie można było uzyskać w:

- 3 Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- 1 Ośrodku pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem;
- 53 świetlicach środowiskowych;
- 18 Przyjaznych Pokojach Przesłuchań Dzieci;
- 33 Ośrodkach Lecznictwa Odwykowego.

Mapa 1. Rozmieszczenie instytucji świadczących pomoc i wsparcie osobom z problemami uzależnień oraz uwiękłym w przemoc w województwie warmińsko-mazurskim

2.3. Zadania zmierzające do ograniczania: stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych.

W ramach ograniczania ryzyka uzależnień wśród różnych grup społecznych samorząd województwa organizował przedsięwzięcia, które opisano w tabeli poniżej.

Tabela 9. Przedsięwzięcia z zakresu ograniczania uzależnień realizowane w 2023 r.

Lp.	Przedsięwzięcie	Tematyka	Grupa odbiorców /uczestników	Liczba uczestników
1.	wojewódzka konferencja pn.: „E-uzależnienia – wyzwania dla współczesnej rodziny”	profilaktyka uzależnień, zdrowie psychiczne w świecie cyfrowym,	nauczyciele, wychowawcy, pracownicy systemu pomocy społecznej, przedstawiciele ochrony zdrowia,	142 osoby

		e-uzależnienia i wrażliwość środowiskowa	sądownictwa oraz samorządowcy.	
2.	narada szkoleniowa pełnomocników/ koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (we współpracy z KCPU)	omówienie bieżących wyników badań krajowych, badania i programy profilaktyki zintegrowanej, system rekomendacji programów profilaktycznych, działania profilaktyczno-interwencyjne dla młodzieży	przedstawiciele gmin województwa warmińsko-mazurskiego	53 osoby
3.	szkolenie z zakresu profilaktyki uzależnień	szkody zdrowotne i społeczne spożywania alkoholu, czynniki ryzyka i czynniki chroniące młodzież przed piciem alkoholu a sytuacja rodzinna, przemoc domowa w rodzinach z problemem alkoholowym, szkody zdrowotne spożywania alkoholu w czasie ciąży (FAS/FASD)	pracownicy ROPS	67 osób
4.	spotkanie pracowników ROPS z przedstawicielem WSS-E Olsztynie	nowe narkotyki w innej perspektywie	pracownicy ROPS, przedstawiciele WSS-E Olsztyn	80 osób
5.	szkolenie dla przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego (we współpracy z KCPU)	rozpowszechnianie używania substancji psychoaktywnych wśród nastolatków, podstawy profilaktyki opartej na naukowych	przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej z terenu województwa	80 osób

		podstawach, ewaluacja programów profilaktycznych.	warmińsko- mazurskiego	
--	--	--	---------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie.

Zadania w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy różnych grup zawodowych będą kontynuowane w kolejnych latach obowiązywania Programu w formie spotkań szkoleniowych i warsztatowych.

2.4. Rozwój i modernizacja bazy materialnej podmiotów, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim, prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

W budżecie Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku zabezpiecza się środki finansowe na rozwój bazy podmiotów leczenia uzależnień, które zapewniają świadczenie usług na najwyższym poziomie. W 2023 roku dofinansowano: Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie, Szpital Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie, Ośrodek Rehabilitacji Uzależnionych DOREN im. Berty Trusiewicz w Różewcu.

Tabela 10. Wsparcie modernizacji placówek leczenia uzależnień w latach 2021 – 2023

Rok	Liczba dotowanych jednostek	Nakłady finansowe	Cel dofinansowania
2021	2	350 115 zł	modernizacja
2022	2	300 140 zł	modernizacja oraz doposażenie
2023	3	586 674 zł	modernizacja oraz doposażenie

Źródło: Dane ze sprawozdań dofinansowanych jednostek za lata 2021-2023.

W dofinansowanych podmiotach leczeni są pacjenci w zakresach uzależnień krzyżowych.

2.5. Wspieranie systemu pomocy dla dzieci z FASD oraz ich opiekunów.

W samorządach lokalnych realizowane są różne przedsięwzięcia związane z edukacją kadr oraz społeczności w zakresie FASD i zagrożeń płynących z picia alkoholu przez kobiety w ciąży i planujące posiadanie potomstwa.

W tabeli poniżej zaprezentowano zadania informacyjno-edukacyjne realizowane w gminach w latach 2021-2023.

Tabela 11. Zadania w zakresie FASD realizowane lokalnie w latach 2021-2023

Rok	Zadania	Odbiorcy zadań	Liczba osób objętych zadaniami
2021	- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych - Seminarium szkoleniowe organizowane w ramach „Ogólnopolskiej Kampanii Edukacyjnej – Światowy Dzień FAS – ciąża bez alkoholu”	pracownicy służby zdrowia, profilaktycy, pracownicy socjalni, rodzice i opiekunowie, kuratorzy, pedagodzy	1 330 osób
2022	- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych - Spotkania z rodzicami w szkołach - Szkolenie z zakresu FAS i FASD - Konferencja: „Uszkodzenia płodu wywołane alkoholem. FASD zaniedbany problem profilaktyki” - Zajęcia profilaktyczne „Depresja i uzależnienia od leków oraz FAS”	pracownicy zdrowia, rodzice i opiekunowie, pracownicy socjalni, pedagodzy, terapeuci, psychologowie, pracownicy PCPR, kuratorzy, profilaktycy, uczniowie	2 638 osób
2023	- Dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych - Realizacja programu profilaktyczno-edukacyjnego „FAS – biorę odpowiedzialność” w szkołach średnich - Szkolenie „Charakterystyka FASD, rozpoznanie, dostosowanie oddziaływań” - Szkolenie „W ciąży bez alkoholu” - Szkolenie „Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) - profilaktyka, diagnoza i terapia - Szkolenie „Złożoność problemów dzieci z FASD”	pracownicy służby zdrowia, profilaktycy, uczniowie szkół średnich, pracownicy socjalni, kuratorzy sądowi, rodzice i opiekunowie, członkowie GKRPA, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,	1 570 osób

- Zakup i dystrybucja książek „FAScynujące dzieci” - Warsztaty dla personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorców picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol oraz na temat FASD - Kampanie dotyczące ciąży bez alkoholu	specjaliści pracy z rodziną, dyrektorzy szkół gminnych	
--	---	--

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie na podstawie ankiet przekazywanych przez samorządy gminne.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘTE W RAMACH CELU SZCZEGÓŁOWEGO 2

Wskaźnik	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba zrealizowanych programów redukcji szkód i aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.	1	0	1
Liczba uczestników zrealizowanych programów redukcji szkód oraz aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.	130	0	78
Liczba miejsc świadczących pomoc osobom i rodzinom uwięzianym w przemoc: punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci.	Punkty konsultacyjne – 116 Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy – 3 Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci - 18	Punkty konsultacyjne – 109 Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy – 3 Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci - 18	Punkty konsultacyjne – 81 Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy – 3 Przyjazne Pokoje Przesłuchań Dzieci - 18
Liczba spotkań i konferencji z zakresu wspierania systemu ograniczania: stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych.	1	3	5
Liczba uczestników spotkań i konferencji z zakresu wspierania systemu ograniczania: stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych	88	300	422

substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz zachowań prowadzących do uzależnień behawioralnych.			
Liczba wspartych podmiotów, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim, prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych (modernizacja i doposażenie).	2	2	3
Liczba spotkań i konferencji z zakresu pomocy dla dzieci z FASD oraz ich opiekunów.	2	4	7

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom

3.1. Edukacja kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień.

W ramach zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego co roku przekazuje dotację na zadanie pn. „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim”.

Tabela 12. Realizacja zadania: „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim” w latach 2021-2023

Rok	Wysokość dotacji	Realizator zadania	Zrealizowane działania
2021	84 440 zł dla SP SPZOZ w Węgorzewie	WOTUW w Giżycku	- przeszkolono 11 osób w szkoleniach indywidualnych - przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych w 21 placówkach
2022	77 428,10 zł dla SP SPZOZ w Węgorzewie	WOTUW w Giżycku	- przeszkolono 12 osób w szkoleniach indywidualnych - przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych w 22 placówkach
2023	79 105 zł	WOTUW w Giżycku	- przeszkolono

	dla SP SPZOZ w Węgorzewie		15 osób w szkoleniach indywidualnych - przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych w 23 placówkach
--	------------------------------	--	---

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie, na podstawie sprawozdań z realizacji zadania: „Podnoszenie kwalifikacji pracowników leczenia odwykowego” w latach 2021-2023, otrzymanych od Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Węgorzewie.

3.2. Kształcenie kadr w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zorganizował szkolenie skierowane do sędziów rodzinnych i kuratorów sądowych pn. „Sytuacja dziecka przebywającego w pieczy zastępczej oraz dotkniętego FASD”. Podczas wykładów uczestnicy dwudniowego szkolenia zgłębili wiedzę z zakresu teorii przywiązania Johna Bowlby’ego. Omówione zostały również zagadnienia dotyczące diagnozy i terapii spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD). Ważnym elementem szkolenia były warsztaty oparte na studium przypadku dzieci przebywających w pieczy zastępczej, podczas których uczestnicy identyfikowali style przywiązania i doświadczenia traumatyczne w życiorysach dzieci. W spotkaniu szkoleniowym udział wzięło 50 uczestników z województwa warmińsko-warmińskiego. Szkolenia prowadzone przez samorządy gminne w zakresie FASD zaprezentowano w tabeli 11.

WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘTE W RAMACH CELU SZCZEGÓŁOWEGO 3

Wskaźnik	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba szkoleń, spotkań, konferencji podnoszących kompetencje kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień.	2	3	4
Liczba uczestników szkoleń podnoszących kwalifikacje kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień.	51	97	219
Liczba szkoleń, spotkań, konferencji z zakresu rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec	lokalnie: 2 zasięg wojewódzki: 1	lokalnie: 4 zasięg wojewódzki: 1	lokalnie: 6 zasięg wojewódzki: 1

pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.			
Liczba uczestników szkoleń, spotkań, konferencji z zakresu rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD.	lokalnie: 1 330 zasięg wojewódzki: 40	lokalnie: 2 638 zasięg wojewódzki: 40	lokalnie: 1 570 zasięg wojewódzki: 50

Wnioski i rekomendacje wynikające z realizacji w 2023 roku Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026

L.p.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia
1.	Istnieje potrzeba rozwijania kompetencji realizatorów gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, m.in. z zakresu uzależnień behawioralnych.	Należy wspierać samorządy gminne w opracowywaniu lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, a także podczas szkoleń/narad/konferencji poruszać temat wagi prowadzenia działań z zakresu uzależnień behawioralnych.	Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień, KCPU	Kontynuować szkolenia i spotkania realizatorów gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii – ująć temat szkoleń z zakresu realizacji gminnych programów na spotkaniach konwentu pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień.
2.	Obecnie profilaktyka selektywna i wskazująca realizowana jest w gminach w stopniu minimalnym.	Należy kontynuować upowszechnianie programów profilaktycznych nakierowanych na dzieci i młodzież o profilu selektywnym i wskazującym.	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe	Dofinansowywać programy w ramach otwartego konkursu ofert Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

3.	Realizatorzy szkolnych programów profilaktycznych (w tym głównie nauczyciele i pedagodzy szkolni) powinni regularnie brać udział w szkoleniach dotyczących wyboru, dostosowania i realizowania programów odpowiednich dla grup odbiorców (w tym przede wszystkim programów rekomendowanych, posiadających dowody jakości dzięki ewaluacji).	Powinno się upowszechniać stronę internetową www.programyrekomendowane.pl , na której umieszczono informacje na temat realizacji programów rekomendowanych oraz podkreślać wagę programów rekomendowanych podczas szkoleń/narad/konferencji oraz w trakcie przeprowadzania otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych.	Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe (w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne), Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	Aktualizować informację o bazie programów rekomendowanych na stronie internetowej www.warmia.mazury.pl , regularnie upowszechniać bazę wśród wszystkich gmin w województwie, ująć temat wagi programów rekomendowanych podczas szkoleń/ narad/ konferencji oraz w otwartym konkursie ofert dla organizacji pozarządowych.
4.	Podnoszenie umiejętności i kompetencji osób pracujących w profilaktyce i leczeniu uzależnień wpływa na efektywniejszą pracę z osobami uwikłanymi w uzależnienia i przemoc domową.	Należy wspierać projekty służące podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności osób zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień, przemocą domową.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, WOTUW, Kuratorium Oświaty, uczelnie wyższe, Policja, DOREN Różewiec, kuratorzy sądowi	Inicjować i organizować szkolenia dla osób zaangażowanych w profilaktykę uzależnień i przeciwdziałanie przemocy w rodzinach dotkniętych chorobą alkoholową. Wspierać szkolenia kadry ośrodków leczenia uzależnień, Policji oraz kadry akademickiej. Podnosić kompetencje społeczne na uczelniach wyższych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz związaną w nimi przemocą domową, a

				także w zakresie pracy z osobami dotkniętymi tymi problemami.
5.	Podejmowanie przez gminy uchwał dotyczących ograniczania sprzedaży alkoholu wpływa nie tylko na zmniejszony dostęp do alkoholu, ale także na poprawienie jakości życia mieszkańców.	Należy prezentować przedstawicielom gmin „dobre praktyki” - statystyki w gminach, które wprowadziły ograniczenia sprzedaży alkoholu (dot. m.in. mniejszej liczby interwencji policji, związanych z zakłócaniem porządku przez osoby będące pod wpływem alkoholu, mniejszej liczby osób odwożonych do izby wytrzeźwień, poprawienia bezpieczeństwa mieszkańców, co wynika z wyżej wymienionych zmian).	Samorząd Województwa, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	Organizować spotkania informacyjne dla samorządów gminnych. Wspierać organizowanie spotkań, konferencji i seminariów, podczas których prezentowane będą „dobre praktyki” wypracowane przez gminy wprowadzające ograniczenia sprzedaży alkoholu. Ująć tematu ograniczania sprzedaży alkoholu w gminach w programach szkoleń/ porad/ konferencji i spotkań adresowanych do przedstawicieli gminnych.
6.	Nadal istnieje potrzeba modernizacji bazy leczenia stacjonarnego.	Należy kontynuować dotychczasowe działania na rzecz modernizacji bazy leczenia stacjonarnego dla osób uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych i	Samorząd Województwa, ośrodki stacjonarne leczenia uzależnień: DOREN Różewiec, MONAR Gaudynki, KARAN „DOM Zacheusza” w Elblągu	Podjąć działania w kierunku pozyskania i zabezpieczenia niezbędnych środków finansowych na modernizację bazy ośrodków leczenia uzależnień (Samorząd Województwa).

		środków zastępczych w województwie.		
7.	W świadomości społecznej, również wśród nauczycieli i pedagogów szkolnych, występują braki na temat zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży, co prowadzi do wielu deficytów, takich jak: nieefektywne funkcjonowanie w placówkach edukacyjnych systemu wsparcia dla osób w kryzysie, niedostatek zajęć psychoedukacyjnych w szkołach, niski poziom współpracy na linii szkoła-rodzice.	Należy upowszechniać wiedzę na temat kryzysów psychicznych wśród dzieci i młodzieży oraz rozwijać praktyczne umiejętności nauczycieli i pedagogów szkolnych w zakresie rozpoznawania kryzysów psychicznych oraz systemu reagowania (również we współpracy z rodzicami) podczas szkoleń warsztatowych /narad/konferencji, a także podkreślać wagę psychoedukacji w szkołach.	Kuratorium Oświaty, szkoły i inne placówki oświatowe (w tym poradnie psychologiczno-pedagogiczne), Samorząd Województwa, samorządy gminne, konwent pełnomocników i koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	Wspierać szkolenia warsztatowe/ narady/konferencje organizowane w obszarze zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży adresowane do nauczycieli, pedagogów oraz rodziców.